

ŠIBENSKI list

ŠIBENIK
Srijeda,
1. svibnja 1954.
Izlazi tjedno
God. III. Broj 90
Cijena 15 dinara

ORGAN SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA ZA GRAD I KOTAR ŠIBENIK

Prvi maja

Svaki Prvi maja donosi nove dokaze životnosti i stvaralačke energije radničke klase i čitavog radnog naroda naše zemlje, nove plodove borbe radnog čovjeka naše zemlje i činavog svijeta, koji danas, unatoč svim suprotnostima, postaje sve jedinstveniji i sve više socijalistički. Suprotnosu suvremenog svijeta najuvjerenljivija su potvrda da se ruše stari odnosi i mjerila, da se razvija novi, socijalistički svijet. Bilo tog novog svijeta već snažno kuca i snage starog društva ne mogu ga više ušutkati. Ali, put ka novom društvu je put borbe, i svaki korak samo njome se ostvaruje, bez obzira u kojim oblicima, zavisno od uvjeta i stepena organiziranosti radnog naroda.

Naša radnička klasa i čitav radni narod opravdano su ponosni što u tom kretanju čovječanstva ka socijalizmu imaju istaknuto mjesto. Mi smo danas u svijetu najorganiziranih snaga i društvo koje svjesno gradi socijalizam. Tu činjenicu nimalo ne umanjuje još relativna nerazvijenost naših materijalnih proizvodnih snaga. Naše mjesto određeno je društvenim odnosima u kojima se razvijaju naše materijalne proizvodne snage. A ti odnosi su socijalistički.

Naša radnička klasa razvija se sjeme socijalizma u snažnu mladnicu koja razrasta u stablo, a što dosad nije uspjelo ni jednoj socijalističkoj revoluciji. Svi pokušaji, osobito oni iz SSSR-a, da se satre ta naša mladica — propali su i propast će i u budućnosti. Jer ta borba samo je jača, učvršćuje joj koriđenje i širi krošnju. Naše nepobjedivo oružje protiv svih pokušaja je daljnje smjelo i uporno razvijanje socijalističkih društvenih odnosa na osnovi socijalističke demokracije. Ostanjući zajedno i na čelu s Titom na tom putu, mi branimo i razvijamo dalje našu revoluciju, socijalizam.

Koliki napredak u razvijanju socijalističkih društvenih odnosa od prošlogodišnjeg do ovog Prvog maja!

Na osnovu Ustavnog zakona izabrana je nova Savezna narodna skupština i nove skupštine narodnih republika sa Vijećem proizvođača kao domom tih najviših predstavnih tijela u kojima proizvođači, radnička klasa i ostali trudbenici, odlučuju o osnovnim pitanjima života i razvitka našeg društva. Bogata iskustva u radničkom upravljanju proizvodnjom i samoupravljanju radnog naroda u vlasti, dala su osnovicu za cijelovito dovršenje našeg novog privrednog sistema, u kome komuna, kao osnovna jedinica samoupravljanja radnog naroda, dobiva čvrst temelj svoga razvijanja. Na tom temelju, na socijalističkim društvenim odnosima, razvijaju se i razvijat će se sve strane našeg života. Stoga je prirodno što sve više jača svijest našeg radnog čovjeka da je on gospodar svoje budućnosti, da o njemu zavisi kako će se brzo razvijati naše socijalističko društvo i rasti životni standard. Rezultat toga je, da je usprkos svim teškoćama (potrebiti veliki izdaci za narodnu obranu, posljedice suše, negativna platna bilanca s inozemstvom i sl.) industrijska proizvodnja u prošloj godini znatno porasla i da se, polazeći od tog porasta i puštanja u pogon novih kapaciteta, očekuje njenje povećanje u ovoj godini za 17 odsto. Znatna sredstva određena su i za ravizak naše poljoprivrede.

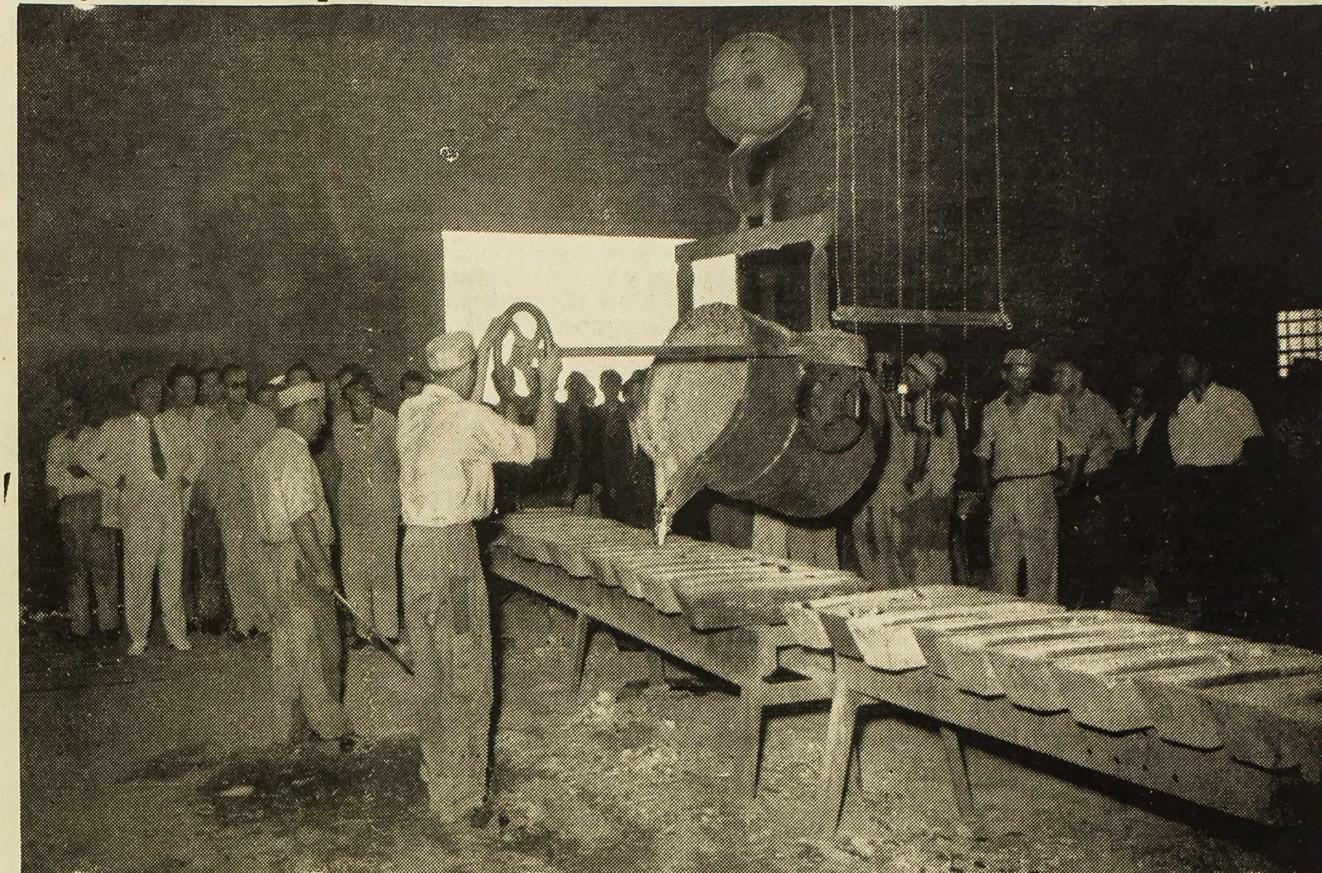
Unutrašnja nesalomljiva čvrstina našeg socijalističkog društva daje nam snagu da odolimo i svim vanjskim teškoćama, pa ma s koje strane dolazile. Pokušaji SSSR-a protiv naše zemlje propali su. Jednako su propali i pojedini pokušaji i s druge strane. Prošlogodišnja nepravljena odluka britanske i američke vlade o Trstu naišla je na jedinstven otpor naših naroda i praktično je moralna biti povučena, a bijes talijanskih imperijalističkih ostao je i dalje nemoćan. Dalekovidnom politikom zbljavanja sa Turskom i Grčkom naša zemlja ponovno je potvrdila da joj je očuvanje nezavisnosti i mira u svijetu prva brig, te da je spremna oduprijeti se svakoj agresiji. Svojom dosljednom miroljubivom vanjskom politikom, čiji je sadržaj borba za mir u svijetu i ravnopravne odnose među svim državama i narodima, naša zemlja stekla je veliki ugled u svijetu. Napredne snage u svijetu danas sve jasnije shvaćaju da snaga naše zemlje i odlučnost kojom brani svoju nezavisnost i mir, te širina pogleda na međunarodne probleme, potječe iz njenog socijalističkog društvenog uredenja. Vanjska politika socijalističke Jugoslavije nije usko nacionalna. Jugoslavija je spremna i voljna da suraduje na svim pitanjima u pravcu učvršćivanja mira i međunarodne suradnje na ravnopravnoj osnovi. Naše unutrašnje jedinstvo i odlučnost, te iskrenost u vanjskoj politici cijene ne samo napredne snage, nego i vlade mnogih zemalja.

Naprima naših radnih ljudi, pod vodstvom Saveza komunista i druga Tita, socijalistička Jugoslavija silno je ojačala i iznutra i prema vani. Napori od ovog do idućeg Prvog maja dat će nove značajne uspjehe.

Za nas je Prvi maja smotra napora i uspjeha socijalističkih snaga našeg društva, u prvom redu radničke klase. Za nas je Prvi maja pozdrav i izraz trajne i borbenе solidarnosti sa radničkom klasom čitavog svijeta, sa svim onim snagama koje se iskreno bore za mir, demokraciju, socijalizam, nezavisnost i ravnopravnost naroda.

Neka živi Prvi maja, dan međunarodne solidarnosti radničke klase i svih naprednih snaga u borbi za socijalizam i mir!

P.

Tvornica glinice i aluminija — Lozovac

Predsjednik Tito prati proizvodni proces u elektrolizi

Za snažniji razvitak kulture i znanja radničke klase

Upravljanje socijalističkim u radnim kolektivima prisupuje poduzećima od strane stvovalo je 2000 radnika.

Ozbiljan prilog sticanju sistema znanja i kulture radnika dala je i radnička gimnazija. Dozad je na toj školi završilo niži tečajni ispit oko sto radnika, ali svoje opće kulture i znanja. To je bio i razlog da je pred godinu dana pri MSV osnovana Radnička kulturno - prosvjetna zajednica. Ona je dosad postigla dobre rezultate. Tako je na Radničkom sveučilištu održano oko 10 seminara iz ekonomije i opće kulture. U seminarima je bilo obuhvaćeno oko 300 radnika.

Radnici vrlo malo čitaju knjige i prate štampu. Stoga se mnoge biblioteke i čitaonice u radnim kolektivima slabno koriste. Iznimku čine one u Tvornici ferolegura i Valjaonici.

Proslava 1. maja

U petak uoči 1. maja palit će stupa mjesne glazbe, održat će se vatre po okolnim brdima, a se akademija na kojoj će se govoriti o značaju 1. maja. Program će izvoditi pjevački i tamburaški zbor, te folklorna grupa.

1. maja glazba će upriličiti budnicu a nakon toga će se održati razne sportske priredbe. Navečer je predviđen nastup glumačke grupe.

2. maja tamburaški zbor i glumačka grupa posjetiti će Prvi Sepurinu.

Pri organizaciji Socijalističkog saveza u Krapnju osnovan je odbor koji će izvršiti pripreme za proslavu Prvog maja. Uoči Prvog maja održat će se povorka, a nakon toga miting, na kojem će se govoriti o značaju praznika radnog naroda.

Na sam dan proslave diletantska grupa izvest će kulturno-umjetnički program. Sutradan, povodom 5-godišnjice podizanja spomenika palim borcima, mještani će posjetiti spomenik i položiti vijence.

I u drugim mjestima našeg kota narod će svečano proslaviti međunarodni praznik rada.

U tom smislu Radnička kulturno-prosvjetna zajednica osnovala je posebni odbor za biblioteke i čitaonice, kako bi se što bolje aktivirao rad. I u pravcu jačanja rada u kulturno-umjetničkim društvenim i grupama treba da se učini više nego dosad. Kao primjer dobrog rada je RKUD »Kolo« i kulturno-umjetnička grupa pri Tvornici aluminijske tvornice — Lozovac. Treba oživjeti kulturno-umjetnički rad i po drugim većim radnim kolektivima, posebno tamo, gdje ga je i prije bilo kao društva »P. Trlaj« i »Miro Višić«. Također je potrebno otvarati razne tečajeve za polupismene, zatim tečajeve za jezike, i t. d.

Citav taj kulturno-prosvjetni rad zahtijeva angažiranje velikog broja prosvjetnih radnika kao i ostalih kulturnih radnika (ekonomista, pravnika, tehničara, inžinjera, liječnika) a najviše, pak, drugova iz radničke klase sa višim nivom kulture i znanja, koji će davati revolucionarni pečat i na kulturno-prosvjetnom polju. U našem gradu ima preko 200 intelektualaca, a to je snaga, koja može da dosta učini na podizanju kulturnog nivoa naših radnika. Toga dosad nije bilo u punoj mjeri. Rad se svodio samo na nekolicinu. Kad bi svatko od kulturnih radnika dao i samo jedan mali dio truda u korist Radničke kulturno-prosvjetne zajednice, učinilo bi se mnogo. I komunisti treba, staviše, da nadu svoje mjesto u ovoj zajednici.

Da naši radni ljudi imaju želju za viši kulturni nivo znanja potvrđuju i činjenice: radni kolektivi zatražili su po svojoj slobodnoj volji, da im se za period od 20. IV. do 20. VI. o. g. održi više od 100 predavanja iz raznih područja nauke, a najviše političkog i društvenog zadržaja, te ekonomije.

Pored toga, mnoga poduzeća traže, da im se otvore novi seminari za stručno uzdizanje. Sve to dokazuje da kod naših radnika postoji dobra voja i da sa započetim radom treba nastaviti i dalje na polju kulturno-prosvjetnog uzdizanja, jer to zahtijeva u prvom redu brz razvitak socijalističke privrede kod nas.

M. B.

NAREDBA

VRHOVNOG KOMANDANTA ORUŽANIH SNAGA FNRI POVODOM PROSLAVE PRVOG MAJA

U čast proslave narodnog praznika — 1. maja

NAREDUJEM

1. Na dan 1. maja u glavnom gradu Federativne Narodne Republike Jugoslavije — Beogradu i glavnim gradovima narodnih republika: Zagrebu, Ljubljani, Skoplju, Sarajevu i Titogradu, održati će se vojne parade jedinica Jugoslavenske narodne armije.

Komandant parade u Beogradu bit će general major Boško Durićković. Komandante parade u glavnim gradovima republika odredit će komande vojnih oblasti.

2. Uoči 1. maja izvršiti počasnu paljbu u Beogradu iz 24 artiljerijskih oruđa sa 15 plotuna, a u glavnim gradovima narodnih republika — iz 12 artiljerijskih oruđa sa 10 plotuna.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Vrhovni komandant oružanih snaga:

JOSIP BROZ TITO

Maršal Jugoslavije

Boravak Predsjednika Tita u Istanbulu

Za „Šibenski list“ napisao: Gabro Kužina

Drug Tito se rukuje s predsjednikom Turske Republike Dželalom Bajarom

Bazar
Ponedjeljak, jedanaestog travnja pedeset i cetrte Poslije nekoliko kisnih i hladnih, proljevnih, travanjских dana, osvanuo je tih i muran dan met (1616. g.) namjeravao da podigne veličanstveniju gradevinu od Aje Sofije. Ali, iako ta džamija posjeduje neobično skladne arhitektonске linije, naročito kad se je gleda s glavnih ulaznih

Istambul se još odmara od dnevnice buke i jurnalave automobila, kad se na Fındıklıju ukrcajmo na brod da predemo na drugu stranu obale, na maloazijujsku stranu Istanbula.

je tih i miran dan.

kad se je gleda s glavnih ulaznih vrata koja vode u dvorište džamije, ipak ona ne nadmašuje Justinianovu Aju Sofiju ni po konceptiji, ni po svojoj unutrašnjoj skladnosti i finesama. Ataturk je vrlo dobro poznavao njenu u-

Sa bosporske, crnomorske strane dan je tek svitao. Opecao vao je da ce biti suncan i topao. Brodovi na Bosporu kupali su se u odrazu svojih svijetla, koja su se slivala sa svjetlom radajuog dana. Bospor je tog jutra bio neobično miran. Bonaca kao rijetko kada i usred ljeta. Kratka vožnja do azijske obale osvježava je lica ozarena čežnjom da što prije susretu Predsjednika je vrlo dobro poznavao njenu umjetničku vrijednost, pa ju je za to i pretvorio u nacionalni muzej, otkrivajući fine mozaike utisnute na zidove Aje Sofije pred više od hiljadu godina.

Promatranje najljepših umjetničkih građevina Istambula s udaljenosti nešto više od jednog kilometra, upravo obasjanih prvim sunčanim zracima jednog vanredno tihog travanjskog jutra, prekida pucnjava salvi s

Tita.
Vanredna je tog jutra bila sli-ka odmarajućeg Istanbula, čije se stare drvene kuće isprepliću malim potleušicama raznih obli-ka sa novijim dijelom grada, ko-ji se uzdiže nad morem u jednu skladnu, pored svih suprotnosti

koje u sebi nosi taj grad, interesantnu harmoniju, — i brodova raznih formi i veličina, koji kao neumorni i žilavi albatrosi prikupljaju u svom momentalnom mirovanju nove snage za daljnja putovanja, za nove sukobe sa nemirnim talasima Crnoga mora ili iznenadjuće promjenljivim Mramornim morem . . . Na udaljenosti od samo jedne morske milje od svjetionika »Djevojačka kula« ili »Leandra« nazirale su se nejasne siluete turskih torpljarki i razarača koji su u savršenom špaliru očekivali da prode »Galeb« sa Predsjednikom Tita.

Pred Hajdarpašom zauzeta su mesta već od ranog jutra. Tu je počasna četa mladih, izabranih ljudi hrabre turske Armije, tu su predstavnici upravnog, kulturnog i političkog života Istanbula. Odmah na prvi pogled iznenadila je svakog poznavaoца Istanbula odlična organizacija i učinjene pripreme za prijem predsjednika Republike Tita. Na licima svih prisutnih lako se ogleda jedno neobično, svečano raspoloženje. Svi očekuju kad će se iskratiti Tito, poznat ovдаšnjim ljudima kao neumorni bariłac slobode i nezavisnosti svoje

Zauzeli smo mesta na stepeniciama pred željezničkom stanicom Hajdarpaša, odakle se pružao dijan pogled na Istanbul, na turske ratne brodove pred istamskoulkom lukom. Pred nama se, na evropskom dijelu Istambula, na mjestu starog Bizanta, uzdiže ponosita Aja Sofija. Do nje Sul-

broda, da krene prema obali. Dugi su bili ti časovi iščekivanja:

ta popraćeno s izvjesnom hladnoćom jednog svježeg proljetnog jutra.

Napokon je pucnjava s »Galeba« najavila da se Predsjednik ukreao i da je čamac krenuo prema kopnu. Jedva da je ta pucnjava prestala, ponovo je tvrdava Selimija zagrmjela svojim topovima, objavljajući da je maršal Tito stupio nogom na tlu prijateljske Turske. Dostojanstven je bio prijem na Hajdarski paši. Promatrajući lica prisutnih lako se moglo primjetiti da nisu to obični izrazi uobičajeni kod prijema stranih državnika; imaju nečeg višeg, ljepšeg, uzvišenog jeg. Svi tu prisutni znaju što to znači za Jugoslaviju, za ostale male, slobodoljubive narode. Zato žele da ga što bolje vide, da bi što bolje zapamtili jednu oznakantniju figura ratnog i posmatranog perioda. Ni priblično Turci ne dopuštaju da se ma koji život, bilo turski ili strani državnici upoređuju s Ataturkom. Jedino Tito unosi u ovu sliku

Tita uporeduju sa njim.
Predsjednik Tito se iskrca-
svjež, raspoložen i nasmijan ka-
uvijek. Posto je završeno pre-
stavljanje, jedan Turčin reče
da je prisustvovao dočeku mno-
gih državnika, ali da ni jedan

krcavanja maršal Tito izvršio
smotru turskih ratnih brodova
koji su za čitavo vrijeme njego-
vog boravka u Turskoj bili usi-
dreni pred Istrom.

Palača Dolmabahče za vrijeme Kemala Ataturka primila je riječ, jetko kada goste strane državnike, a još manje od kada je preotvorena u nacionalni muzej. U njoj je Ataturk proveo svoje posljedne dane i u njoj je umro 1938. godine. Soba u kojoj je umro, ostala je do danas netaknuta. Turci je smatrali svojom nacionalnom svetinjom.

mora. Svodovi velikih dvorana su bogato su ukrašeni slikama francuskih i talijanskih slikara, a druge polovine devetnaestog vijeka. Od 1853. pa do obaranja carstva palača je služila kao rezidencija turskih sultana. Jedino sultan Hamid II. nije u njoj stanovaо, jer se bojao da ne bude

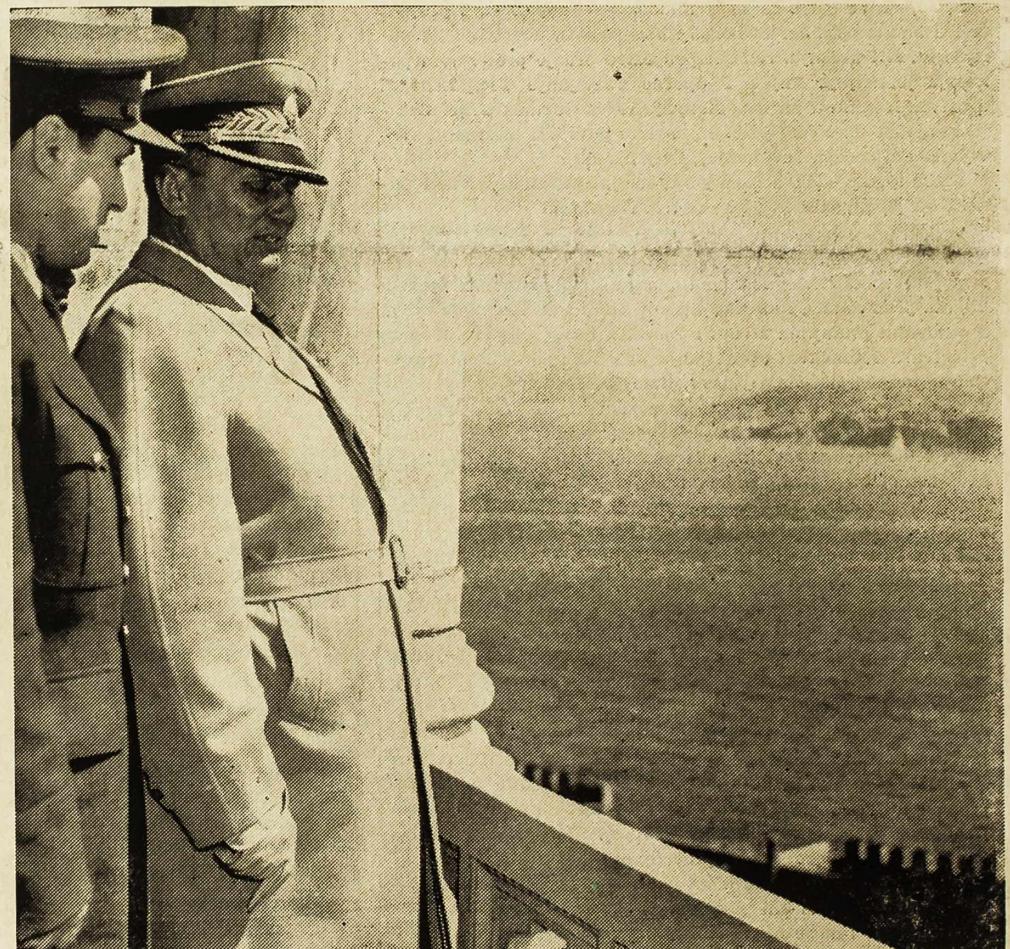
Porta. Odatile je Predsjednik Tito prešao u odjeljenje, u kom je izložena zbirka porculana, najveća a vjerojatno i najbogatija u svijetu. Tu su sabrane najfini-

u svijetu. Tu su sačuvane najimljivije stvari od porcelana, izrađene u glavnom, od Turačka u razdoblju od 14. do 19. vijeka, kao i velika količina starog kineskog porcelana. Napuštajući te sale, Predsjednik je ušao u dvoranu u kojima je izloženo najraznovrsnije staro oružje, sa kojima su se Turci kroz vjekove služili. Nekada se u tim prostorijama nalazila centralna »umutrašnja riznica« otomanskog carstva, a sada su tu sakupljeni predmeti od velike historijske vrijednosti. Sekcija nazvana »Riznica« zauzima nekoliko sala. Tu su izložene najskupocjeni stvari, što originalno turske, što razni darovi učinjeni sultanima iz raznih zemalja tadašnjeg svijeta. Teško je nabrojiti šta je sve tu izloženo: od zlatnih prijestolja do najsitnijih ukrasnih predmeta. Blago tu sakupljeno cijeni se na nekoliko desetaka milijardi dinara. Na kraju su maršalu Titu pokazani haremi sultana, koji se inače ne pokazuju ni turskoj publici, ni strancima.

»Kontinental« sobu broj 31.
Iste večeri predsjednik Turske Republike Bajar pripredio je prijem u čast Predsjednika Tita u velikoj dvorani Dolmabahče, koja je nekada bila prijestolna dvorana, a sada služi za svećane prijeme. Turci kažu da je to bio bal kakvog se ne pamti, dostojan Tita i prijateljske Jugoslavije. Ta dvorana, koja inače može da primi nekoliko hiljada osoba, primila je te večeri svega nekoliko stotina najuglednijih građana Istambula predstavnika kulturnog, vojnog i političkog života grada. Svi su oni nastoјali da mu se što više približe, da što bolje vide tog ne samo heroja rata, već isto tako heroja izgradnje svoje zemlje i graditelja mira i prijateljske saradnje među narodima.

Da je on zaista kao takav poznat ne samo među tim ličnostima koje su se te večeri tu nalažile, već i u najširim krugovima Turske, dokazuje nam i mišljenje nekolicine lica iz naroda. Jedan turski šofer te večeri reče, da je maršal Tito dív, koji je pokazao ne samo svom narodu, već i drugima kako se treba bo-

Ostali dio dana Predsjednik

Predsjednik Tito promatra Bospor sa terase dvorca Topkapusaraj

palača bombardirana s mora u
danima mladoturske revolucije
koja je završena zbacivanjem
Abdul Hamida (1908) i postavlja-
njem na vlasti njegovog brata
Rešid Hamida. Ovaj je bio pri-
siljen da dade Turskoj prvi u-
stav kao rezultat zahtjeva libe-
ralnijeg plemstva iz redova voj-
ske i inteligencije, koja je uvi-
djela da se stariim metodama
vladavine sultana ne može da o-
drži imperija.

Subotu, sedamnaestog travnja
Predsjednik Tito je proveo u
razgledanju znamenitosti Istambula. Najviše se zadržao u starom dvoru otomanskog carstva Topkapusaraj, sazidan od osvajača Konstantinopola Fatihu II (1458. godine), na prostoru, poluotoku, gdje se vode Zlatnog roga spajaju sa vodama Bospora i Mramornog mora. Zadržao se najprije u razgledanju rezidencije velikih vezira, koja se nalazi do samog sultanova dvora, nazvana u svoje vrijeme Visokim

nije Tita i njegovog odgovora Moskvi iz 1948. godine, reče Šofer, ne znamo kako bi izgledala Evropa danas. On zasljužuje poštovanje svakog Turčina kao i Jugoslavena. Jedan intelektualac kazao je svom prijatelju, da dolazak Predsjednika Tita u Tursku nije obična kurtozna posjeta; ona znači nešto više. Tito gleda unaprijed, u budućnost; u međunarodnom životu vidi i ono, što drugi ne vide, ili, podylačeći: Tito je graditelj mira! Jedna mala djevojčica kazala je svom stricu, koji je polazio na prijembal u Dolmabahče: »Molim te, izruči maršalu Titu moje najtoplje pozdrave, jer ja znam da on

mnogo voli djecu.

Posjeta Tita učinila je više za
zbliženje između Jugoslavije i
Turske, nego što bi drugi dodiri
mogli učiniti decenijama. Turci
su i ranije poznavali Tita, a sada
ga oni vole, uvjereni da im je on
iskreni prijatelj.

Preikongresna konferencija Saveza komunista grada Šibenika

Organizacije SK krenule su naprijed u sistemu svoga rada

21. travnja održana je u dvorani Mjesnog sindikalnog vijeća preikongresna konferencija Saveza komunista grada na kojoj je podnesen referat i izabrani delegati za Treći kongres Saveza komunista Hrvatske.

Pored 143 delegata, konferenciji su prisustvovali drug Nikola Sekulić, član Izvršnog komiteta CK SKH, predstavnik Gradskog komiteta SKH Split drug Nikola Papić, u ime Kotarskog komiteta Šibenik drugovi Pere Skarica i Nikola Špirić, predstavnik JNA i ostali gosti.

Referat o radu i nekim problemima organizacija Saveza komunista grada, podnio je drug Ante Baljkas, sekretar Gradskog komiteta SKH. Za delegate Trećeg kongresa SKH izabrani su drugovi Bego Ante Giljak, Baljkas Ante, Labura Nikica, Jurčev Mišo, Mrša Gabro, Baica Milena i Škugor Jakov. Delegati su na kraju uputili pozdravne telegrame Centralnom komitetu SKJ i drugu Titu, te Centralnom komitetu SKH i drugu Vladimиру Bakariću.

U referatu drug Ante Baljkas SK u poduzećima od kojih su, između ostalog, rekao da se samo pojedinci sudjelovali u radu političkih rad u gradu uglavnom održao kroz Socijalistički savez.

I pored nekih slabosti, Socijalistički savez politički djeluje u duhu odluka VI. kongresa SKJ i IV. kongresa SSRN-a. To se vidi po tome, što se više ne govori što treba raditi. Odbori osnovnih organizacija u kojima su pretežno bili komunisti nisu se dovoljno osjećali kao kolektivna tijela. Rad kako odbora tako i osnovnih organizacija uglavnom je pao na pojedince. Činjenica je da su komunisti iz organizacija SK na terenu bili najaktivnija snaga u osnovnim organizacijama SSRN. Međutim, još ima članova SK koji, takoreći, izbjegavaju rad u Socijalističkom savezu. To vrijedi osobito za članove

Između ostalog, u referatu je analiziran rad Narodne omladine. Organizacija Narodne omladine broji preko 2000 članova i njezina bi se aktivnost moralna ispoljavati u mnogo većoj mjeri.

Narodni odbor kotara raspravlja o društvenom planu

Dana 26. o. m. održana je sjednica NO-a kotara Šibenik i na sjednicama oba Vijeća, među ostalim, izvršen je pretres društvenog plana, kao i budžeta za 1954. godinu. Sjednici je prisustvao narodni zastupnik za Savenu skupštinu Dr. Ivan Ribar.

Predloženi plan i budžet bio je predmet diskusije u Savjetu za privredu, koja je trajala dva dana. Odborničke komisije za društveni plan i budžet o njemu su raspravljale čitavo prije podne i na koncu, Kotarsko vijeće i Vijeće proizvođača na ovoj točki dnevнog reda zadržalo se više od tri sata.

Društveni plan 1952. i 1953. mnogo se razlikuje od plana 1954. god. Dosadašnji planovi obuhvaćali su samo jedan dio djejanja lokalne zajednice (komune), dok plan za 1954. obuhvaća čitavu djelatnost na području pojedinih narodnih odbora. Takav zahvat neminovno je povećao rashode NO-a, pa su mnogi kotarevi morali primiti dotaciju na pokriće tako uvećanih rashoda. Djełomlje je tome uzrok i novo zahvatavanje viška rada, zemljarine kao i novi instrumenti društvenog plana u privrednim poduzećima.

Ovogodišnji društveni plan, odnosno stvaranje prihoda, karakterizira unošenje izvjesnih objektivnosti i podjednakog tretiranja svih privrednih organizacija i pojedinaca. Naravno, da se zadržala mogućnost jače opterećenosti onih organizacija koje monopolskim položajem osiguravaju izvjesnu dobit. Kao najvažnija mjera objektivnosti uvedi se kod nas oporezovanje poljoprivrednika prema osnovici za sticanje prihoda bez obzira na stvarno postignut prihod. To je oporezovanje i nadalje progresivno i potpuno opravdano. Ovo će dati velikog podstrelja poljoprivrednicima za povećanje proizvodnju, a time i sposobnost pojedinaca dolazit će do naročitog izražaja. Sa socijalne strane možda je ovaj način oporezovanja neprihvativ, ali radi veće

proizvodnje ovo objektivno mjesto trebalo je prihvati.

Ovisi o našoj finansijskoj moći kada će porez biti lakše snošljiv, a to ovisi kako o našem općepričnjem razvitku, tako i o vanjskim prilikama. Ove godine porez će za cca 5% biti veći od onog razreza iz 1953. god., što je prvenstveno bilo potrebno obzirom da se predviđa velika revizija po domaćinstvima, zatim velike olakšice koje Uredba na dohodak predviđa. Treba, međutim, naglašiti da je razrez za 1953. god., naprava onom iz 1952. god., bio znatno veći. Po rez na dohodak dijeli se na osnovni i dopunski, osnovni u iznosu od 60% od katastarskog čistog prinosa pripada republici, a dopunski NO-a kotaru i općinama.

U planu za 1953. god. nacionalni dohodak u industriji iznosi je 177,127.000, a u 1954. god iznosi 242,708.000 dinara. Ovo povećanje odnosi se uglavnom na povišenje obaveza organizacija, dok je platni fond ostao u granicama prošlogodišnjeg plana.

Ukupna akumulacija, odnosno društveni doprinosi, iznosili su u ovoj privrednoj oblasti 89,338.000 Din u 1953. god., dok su se sada povećavali na 154,148.000 Din. Po strukturi ova akumulacija raspoređuje se na doprinos za socijalno osiguranje (45%) od platnog fonda 39,874.000 dinara, kamate na osnovna sredstva 75,982.000 Din, kamate na obrtna sredstva 22,273.000 Din i ostatak akumulacije od 16,011.000 Din. Dakle platni fond naprava višku rada odnosi se kao 100:174, dok je 1953. god. taj odnos bio 100:102. To je rezultat obaveza koje poduzeća prema društvenom planu doprinaju u opću društvenu akumulaciju, a u prvom redu odnosi se to na kamate na osnovna i kamate na obrtna sredstva, koja ukupno iznose 96,000.000 Din. Ukupna dobit za raspodjelu iz industrije iznosi 16,011.000 Din. Od te svote za budžet NO-a kotara predviđa se iznos od 2,160.000 Din, poduzećima 926.000, rezervnom fondu 4,920.000 i za savezni porez na dobit 8,005.000 dinara.

Svojim učešćem u diskusiji uvelike su pomogli drugovi Petar Škarica, Nikola Špirić, te Petar Rončević.

Idejno politički rad omladine uglavnom se odvijao u njihovim organizacijama, ali ni taj rad nije sistematski razradivan. Srednjoškolska omladina slabje je upoznata s revolucionarnim zbijanjima u našoj privredi. Isto tako, u redove jednog dijela naše omladine a naročito srednjoškolske prodriju malogradanska shvaćanja o čemu zaista treba ozbiljno razmišljati. Jedan dio omladine neodgovorno se odnosi prema svom stručnom uzdizanju i učenju. To je naročito zapaženo u školi učenika u privredi. Ima tu i drugih negativnih pojava koje su iskrse kao rezultat utjecaja kriminalnih filmova, šund-literature, i tome slično. No uza sve to, ne smiju se podcenjivati i pozitivni rezultati koje omladina postiže u svom djelovanju. Kad se analizira opće stanje u omladinskoj organizaciji, onda se postavlja pred nas da posvetimo ozbiljniju brigu našoj omladini, da ih ne prepustamo samima sebi, da više pomognemo rad omladinskog komiteta i da od omladinaca članova SK tražimo u prvom redu veću aktivnost u radu omladinske organizacije. Svakako da je slabost i osnovnih organizacija u poduzećima i Komitetu što nisu ozbiljnije razmatrali pitanje učešća omladine u privrednom, društvenom i političkom životu našega grada. Također, morat će se posvetiti veća

Drug Baljkas je također podukao da se u radu Socijalističkog saveza nije osjetila omladina, koja, eto, misli da je Socijalistički savez organizacija i to isključivo za starije ljudi. Svakako da je to ozbiljan propust i od strane rukovodstva omladinske organizacije kao i organizacije SK. Takođe stanje zahtijeva da se o uključivanju omladine u aktivan rad Socijalističkog saveza mora voditi mnogo više radčuna.

Između ostalog, u referatu je analiziran rad Narodne omladine. Organizacija Narodne omladine broji preko 2000 članova i njezina bi se aktivnost moralna ispoljavati u mnogo većoj mjeri.

Zadružna djelatnost minimalno učestvuje u prihodima kotara, a veći dio dobiti ostavlja se za drugama u svrhu unapređenja poljoprivrede.

Ukupni prihodi bez dotacije iznajušaju cca 130 milijuna dinara. S takvim prihodima trebalo je napraviti budžet za 1954. godinu. Obzirom na to da je ovogodišnji budžet trebao obuhvatiti cijekupnu djelatnost, da su iz tog trebali biti pokriveni poslovni gubici poduzeća "Dupon" i "Zažić" može se razumjeti da se nije moglo odvojiti veći iznos koji bi se uložio i dao pravac razvitku privrede na našem kotaru. Iako su sredstva minimalna, pokazalo se puno razumijevanje za saobraćaj, rasadničku orientaciju u Žažiću, kao i potrebe socijalne skrbi. Odobrila se također nabava jedne drobilice koja će biti od velike koristi za popravak i uzdržavanje cesta i puteva. Oslobođila su se također i sredstva lokalnog kreditnog fonda namijenjena uglavnom za već izdana rješenja u prošloj godini.

Odbornici su pokazali mnogo pažnje potrebama za prosvjetu i školstvo. Oko 2 miliuna dinara, koja su bila predviđena za popravak škola, vodila se duga diskusija, potrebe uravnoteženja s prevagnule. Ova svota bit će, međutim, za prosvjetne svrhe dana NO-u gradske općine Šibenik. Odbornici su također iznali potrebe svojih birača prilikom održanih zborova birača, ali se njihovim traženjima nije moglo udovoljiti.

Učešće u diskusiji o društvenom planu i budžetu uzeo je i drug dr. Ivan Ribar. Izložio je karakteristike ovogodišnjeg plana i budžeta uopće i naveo razloge zbog kojih smo prisiljeni da u ovim momentima ovako učinimo. Njegove riječi prisutni su shvatili pa su i u diskusiji takav stav i podržavali.

Govoreći o našoj organizaciji Saveza komunista u gradu, drug Nikola Sekulić je, između ostalog, rekao da odluke plenuma CK treba praktično provoditi a ne ih samo proučavati, te da gradsko organizacija SK, iako je jaka i čvrsta, ipak se nije uvijek u svemu osjećao stav komunista, ili tamo gdje je bilo nije do kraja i služe se intrigama protiv

pažnja u pogledu zbijavanja radničke i srednjoškolske omladine, što u našem gradu, može se reći, predstavlja zaista važan problem.

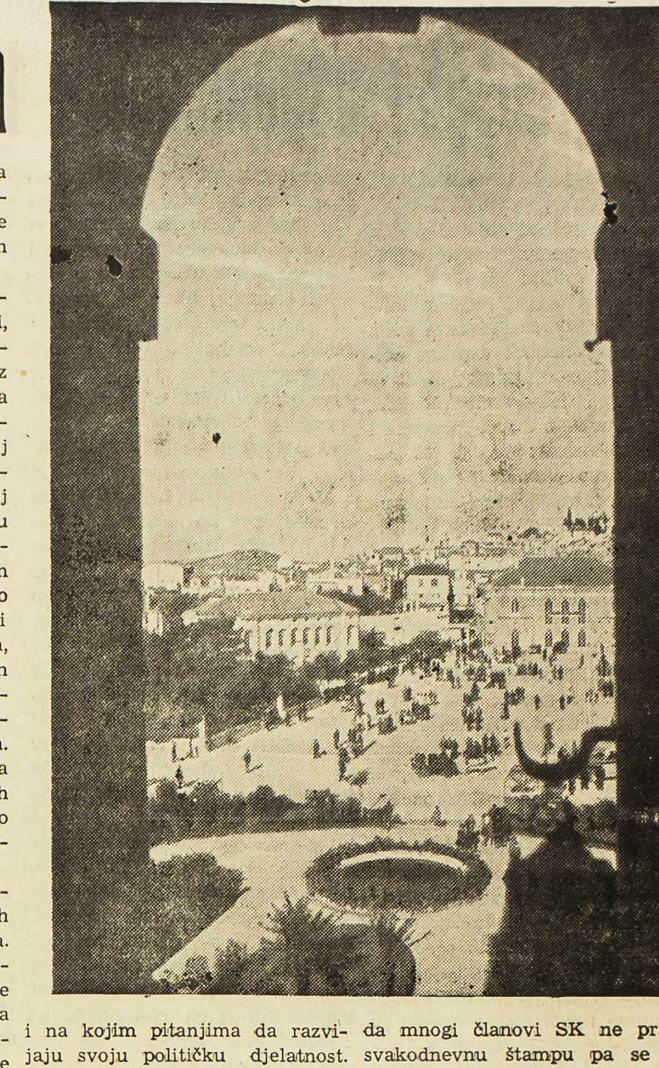
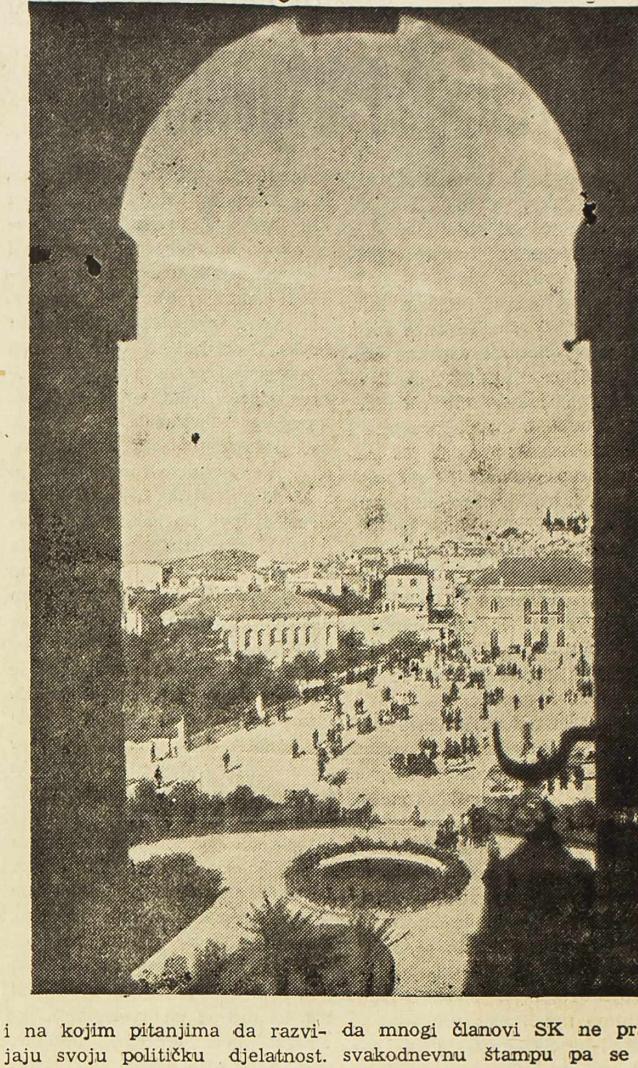
U referatu je, nadalje, govorio o prilikama u našoj privredi, radničkom samoupravljanju, na vredne su negativne pojave iz područja socijalnog osiguranja, a isto tako bilo je riječi o kulturno-prosvjetnom životu u našoj sredini. Istaknuto je, između ostalog, da je relativno mali broj prosvjetnih radnika angažirani u vanškolskom radu. Tako se može kazati, da ih se u društvenom životu grada i ne osjeća, osim što povremeno neki od njih održi po koje predavanje. Pored toga, vrlo je slaba aktivnost i ostalih intelektualaca i njihovih staleških udruženja kao pravnika, ekonomista, inžinjera i tehničara. Ima tu i objektivnih teškoća, na primjer, pomanjkanje društvenih prostorija, ali to ne bi smjelo da bude isprika za njihovu neaktivnost.

Drug Baljkas je, između ostalog, govorio o radu osnovnih organizacija i njihovih članova. Sprovadajući odluke VI. kongresa u život može se kazati da se rad komunista znatno osjetio na svim poljima društvene aktivnosti. Ta aktivnost — rekao je on — ogleda se prije svega u življem političkom djelovanju organizacije Socijalističkog saveza. Svakako da je slabost i osnovnih organizacija u poduzećima i Komitetu što nisu ozbiljnije razmatrali pitanje učešća omladine u privrednom, društvenom i političkom životu našega grada. Slabosti u metodu rada osnovnih organizacija na sektoru treba rješavati u duhu odluka IV. plenuma CK SKJ. U tim organizacijama ima još nekih slabosti koje se ispoljavaju u radu kao što je oportunitizam na partijsku disciplinu, na lik komuniste, u odnosu na kažnjavanje u slučajevima očitog kršenja Statuta.

Govoreći o organizacijama SK u poduzećima, drug Baljkas je napomenuo da su one svoj rad usmjerile u pravcu radničkog upravljanja. U tim organizacijama bilo je manje lutanja u pronalaženju sadržaja rada obzirom da su one već od ranije stekle izvjesnu praksu i bilo im je učinkovito da se razumjeti da se nije moglo odvojiti veći iznos koji bi se uložio i dao pravac razvitku privrede na našem kotaru. Iako su sredstva minimalna, pokazalo se puno razumijevanje za saobraćaj, rasadničku orientaciju u Žažiću, kao i potrebe socijalne skrbi. Odobrila se također nabava jedne drobilice koja će biti od velike koristi za popravak i uzdržavanje cesta i puteva. Oslobođila su se također i sredstva lokalnog kreditnog fonda namijenjena uglavnom za već izdana rješenja u prošloj godini.

Govoreći o ideološko-političkom odgoju radničke klase drug Sekulić je rekao, da bi bilo neobjektivno kazati, da se već ne osjeća utjecaj radničke klase u gradu, ali da ipak nije postignuto onoliko koliko se stvarno može u vezi sa snažnim razvijenjem naših proizvodnih snaga. Taj rad odvija se nekako razbijeno, nesistematski i suviše spor. On je podvukao da bi radnici trebali da daju pečat društvenom životu u gradu i zbog toga bi se moralna posvetiti ozbiljna briga za obrazovanje radnika.

Osvrćući se na diskusiju o socijalnom osiguranju drug Sekulić je naglasio, da je deficit Zavoda za socijalno osiguranje u Šibeniku u iznosu od 35 milijuna dinara krupna stvar, jer kad se promatra s političkog gledišta, onda se tu kriju razne opasnosti, kao parazitizam koji ima negativnog utjecaja na politički i privredni život.

i na kojim pitanjima da razvijaju svoju političku djelatnost. Komunisti u radnim kolektivima treba da budu politički mobilizatori i odgajatelji radnih ljudi, prvi borci na jačanju i razvijanju socijalističkih odnosa. Za

da mnogi članovi SK ne prate svakodnevnu štampu pa se oправdano postavlja pitanje kako i koliko oni mogu biti politički mobilizatori i odgajatelji radnih masa.

Na kraju referata drug Baljkas je rekao da su naše organizacije ipak krenule naprijed u sistemu svoga rada. One također postižu i vidne uspjehe u svom osamostaljenju. Na ovogodišnjim konferencijama u sekretarijate i za sekretare osnovnih organizacija SK izabrani su zaista najaktivniji komunisti. Međutim, Gradski komitet u ovu godinu trebat će više pažnje posvetiti ličnom uzdanju sekretara i sistemu rada novoizabranih sekretarijata.

Nakon referata uslijedila je diskusija u kojoj su učestvovali drugovi: Ivo Ramljak, Drago Kovač, Franjo Buban, Miloš Zlatović, Nikica Labura, Srećko Berlengi, Paško Periša i Ante Alić.

U diskusiji je također uzeo riječ i drug Nikola Sekulić-Bunko, član Izvršnog komiteta CK Saveza komunista Hrvatske.

Radnička klasa treba da daje pečat društvenom životu - rekao je drug N. Sekulić

ja provodeno. Organizacija je i dosad pokazala da je snažna i patriotska. Ali socijalizam se izgrađuje i na stinjim, svakodnevnim životnim pitanjima. Objasnjavači tu svoju misao, drug Sekulić je spomenuo kao primjer tvornicu elektroda i feroleguru u kojoj je prilikom izbora za radnički savjet dobio najviše glasova čovjek, koji je ustvari protiv našeg poretka. Ili pak u redovima težaka nakon objavljuvanja odluke o zabrani točenja vina u krčmama, koju je NO gradske općine donio na osnovu Savezne uredbe. Oni su govorili kako je sve to uperen protiv interes težaka i da će ta odluka, ukoliko ostane na snazi, nanijeti velike štete vinogradarstvu u ovom kraju i t. d. A u stvari je posrijedi njihovo načinjanje da vino prodaju što skuplje. Zanimljivo je da je do takvog otpora došlo samo u Šibeniku, iako ima i drugih jakih vinogradarskih područja. Komunisti to nisu dovoljno objasnili ljudima, a niti su se borili protiv takvih izopačenih shvaćanja kojima su nasjeli i neki naši građani.

Govoreći o ideološko-političkom odgoju radničke klase drug Sekulić je rekao, da bi bilo neobjektivno kazati, da se već ne osjeća utjecaj radničke klase u gradu, ali da ipak nije postignuto onoliko koliko se stvarno može u vezi sa snažnim razvijenjem naših proizvodnih snaga. Taj rad odvija se nekako razbijeno, nesistematski i suviše spor. On je podvukao da bi radnici trebali da daju pečat društvenom životu u gradu i zbog toga bi se moralna posvetiti ozbiljna briga za obrazovanje radnika.

Završetak izlaganja druga Sekulića prisutni delegati su oduševljeno pozdravili kličući drugu Titu, Centralnom komitetu SKJ raju i služe se intrigama protiv i socijalističkoj Jugoslaviji.

Povodom Prvog maja

Zagrebačka uspomena iz 1928. godine

1928. bio je 1. maja službeno, naravno, radni dan. Međutim, policija je još od zore stajala u pripremi napunivši haustore glavnih ulica svojim odredima, (dok su se njeni agenti agustuo muvali gradom). No, usprkos svim mjerama policije i usprkos očitoj njenoj namjeri, da svakako isprovocira kakav bilo incident, pak da onda brutalno preseće i »ukine« Praznik, grad je još izvana odnasio prazničkim raspoređenjem i mirisao jorgovanima na autotaksijima i u rukama radničkih žena i djevojaka; proletari su bili tvrdo odlučiti, da proslave svoj najveći praznik, Praznik rada i međunarodne radničke solidarnosti. Na svim raskrsicama prodavali su se crveni cvjetovi-značke.

No bile su tad dvije vrste znaka...

Jedne su prodavali žuti, a druge — komunisti. Trenutna zabuna: koji su naši, komunisti? Orientirati se, međutim, nije bilo teško, nije bilo potrebno uočiti ni razliku u značkama, jer je smjelo i svečano-borbeno lice i čitavo držanje jednih prodavača, a skoro plačljivo, bojažljivo držanje drugih, t. j. »žutih«, nedvoumno upućivalo: evo, ovo su drugovi-borci-komunisti, a ona tamo su - žuti. Tako sam na uglu Ilice i Frankopanske kupio našu značku.

Toga jutra, u 10 sati, bila su zakazana dva mitinga: žuti u kinu Croatia (današnji Variété) i komunista u kinu Olimp (danšino Kozara).

Dvoriste, pak i trotoar pred kinom Olimp bili su već prepuni, kad sam tamo stigao. Čekalo se da se svakog časa otvore vrata i da uđemo u dvoranu, kadli odjednom stigne vijest, da je policija zabranila miting. Istog časa je tu, na mjestu pala, štene bi se reklo, operativna odluka: u Kroaciju! I mi smo se svi (ja u blaženoj) »brusoškoj« uzbuđenosti i stravi od tog svog političkog vatrengog krštenja uputili prema dvorani žutih, da im razbijemo miting, (ili da ga, što je vjerojatno bila direktiva, pretvorimo u svoj). Agenti su već jurili prema nje-

Prema je već, ne varam li se, mu, ali on je, riskirajući, da ga bilo skoro 11 sati, žutu još nisu uhvate, i dalje udarao po staklu izloga. Prokleti staklo je odoljevalo. Agenci su već mislili, da ga imaju u rukama, ali on je, udarivši uzalud još jednom, nevjerojatnom brzinom ustrčao uz stube mimo uspinjače i sigurno samo jedno poznato lice — otkriveno negdje u Gornji grad, kruglo lice Kamila Horvatina, kasnije frakcionaš. Sad su se žutii požurili i htjeli odčitati svoju govoranciju, ali netom se je neko od njih digao, da govoriti, (već se ne sjećam ko je to bio; Hara-mina?) naši drugovi stadoše, da mu upadaju u riječ, dok ga ne ušutkaše. Istovremeno je jedan naš drug, skočivši na stolicu negdje u zadnjim redovima, započeo vatretni govor. Sačica žutih se je plaslašnje skupila u se. Međutim, čim je policija, koja je oko knina »držala red«, shvatila, što se je u dvorani dogodilo, provalila je unutra (imao sam utisak, da je neko iznutra potvrdio vrata), i stala da nas suvoro, predrečima, i kundacima, istjeruje van. Izšavši na ulicu, komunisti su otvorili demonstracionu povorku, koja se Illicom uputila prema tada zvanom, Jelačićevom trgu; (mislim, da je parola bila: na trg, na miting na otvorenom). Izvukivali smo borbene počinke, pjevali se nije moglo zbog stalne borbe s policijom, koja nam ipak nije mogla ništa, dokle god ne stiglo pojačanja.

Naša se je povorka održala do Bregovite (Tomićeve) ulice, a zatim se rasturila...

Iz tih trenutaka rasturanja povorce u sjećanju mi je i jedan, pomalo na neki način komičan prizor. Ja sam se tad našao u nekoj urarskoj ili zlatarskoj radnji baš nasuprot Bregovitoj ulici. I gledao sam: nekom radniku nije polazio za rukom, da (iz demonstrativnih razloga) razbijje staklo velikog izloga bazarske radnje König u toj ulici. Predmet — da li kamen, štap, »ključ ili pak gola ruka, već ne znam — kojim se je upinjao, da to učini bio je za to očito nedovoljan, ali on je uporno udarao.

Agenti su već jurili prema nje-

mu, ali on je, riskirajući, da ga bilo skoro 11 sati, žutu još nisu uhvate, i dalje udarao po staklu izloga. Prokleti staklo je odoljevalo. Agenci su već mislili, da ga imaju u rukama, ali on je, udarivši uzalud još jednom, nevjerojatnom brzinom ustrčao uz stube mimo uspinjače i sigurno samo jedno poznato lice — otkriveno negdje u Gornji grad, kruglo lice Kamila Horvatina, kasnije frakcionaš. Sad su se žutii požurili i htjeli odčitati svoju govoranciju, ali netom se je neko od njih digao, da govoriti, (već se ne sjećam ko je to bio; Hara-mina?) naši drugovi stadoše, da mu upadaju u riječ, dok ga ne ušutkaše. Istovremeno je jedan naš drug, skočivši na stolicu negdje u zadnjim redovima, započeo vatretni govor. Sačica žutih se je plaslašnje skupila u se. Međutim, čim je policija, koja je oko knina »držala red«, shvatila, što se je u dvorani dogodilo, provalila je unutra (imao sam utisak, da je neko iznutra potvrdio vrata), i stala da nas suvoro, predrečima, i kundacima, istjeruje van. Izšavši na ulicu, komunisti su otvorili demonstracionu povorku, koja se Illicom uputila prema tada zvanom, Jelačićevom trgu; (mislim, da je parola bila: na trg, na miting na otvorenom). Izvukivali smo borbene počinke, pjevali se nije moglo zbog stalne borbe s policijom, koja nam ipak nije mogla ništa, dokle god ne stiglo pojačanja.

Naša se je povorka održala do Bregovite (Tomićeve) ulice, a zatim se rasturila...

Iz tih trenutaka rasturanja povorce u sjećanju mi je i jedan, pomalo na neki način komičan prizor. Ja sam se tad našao u nekoj urarskoj ili zlatarskoj radnji baš nasuprot Bregovitoj ulici. I gledao sam: nekom radniku nije polazio za rukom, da (iz demonstrativnih razloga) razbijje staklo velikog izloga bazarske radnje König u toj ulici. Predmet — da li kamen, štap, »ključ ili pak gola ruka, već ne znam — kojim se je upinjao, da to učini bio je za to očito nedovoljan, ali on je uporno udarao.

Agenti su već jurili prema nje-

Sibenik — Tvornica elektroda i ferolegura

TAOCI

BAICA BORIS

Bio je lijep dan. Poslije skoro tri mjeseca, Marko je odlučio da malo prošeta gradom. Nije mogao više izdržati; kuća mu je dosadila. Gledati uvijek jedna te ista lica, jedan te isti kraj, čitati knjige, koje je već više puta pročitao, nije bilo u njevoj prirodi. Njegov život bio je naviknut na nešto sasvim drugo. Soba, kuhinja, malo dvorište, u kojemu su se dvojica ljudi skupa teško mogla okrenuti, pa opet soba; takav život bio je za njega prava muka. Još kao dječak bio je naviknut da slobodno udire zrak, lutajući poljima oko grada. Iako je bio dobar školar, ipak je njevoj školovanje zadavalo roditeljima velike brige. Kad je završio maturu, svi u kući su oduhnući. I kad je već bio uvjeren da je došlo vrijeme njegove potpune slobode i samostalnosti, pojavio se od nekuda nevidljivi obrub smrti, koji se je sve više i više stezao oko njega prisiljavajući ga na život, koji je bio više sličan zatoru nego slobodi. Sjediti onako u sobi, i slušati otkucaje sata i vremena koje prolazi u neopovrat, izgledao je Marku kao da prolazi jedan dio njega, u nešto što je isto tako prazno i bezlično, kao što su i sami otkucaji velikog obiteljskog sata. Borba dosade i straha, koja se već sedmicama vodila u njemu, svršila je pobedom dosade. Vani, bilo kuda, samo malo promjene iz ovog jednoličnog i beživotnog stanja Zraka se je zaželio, kao žedan pas vode. Neka bude što hoće, on više ne može živjeti kao krtica.

Prolazio je Poljanom. Lijevo od njega nalazila se rupa od eksplodirane bombe; nije bila duboka, svega nekoliko desetaka centimetara, ali fasade okolnih kuća bile su ispučane. Na Poljani nije bilo nikoga. Pred njim je zjapila praznina, koja ga je prisiljavala na razmišljanje. Mrtilo svuda oko njega. Jedno bolno čuvstvo stezalo je njegovo srce. Kuda? Marko se okreće i podje u pravcu Pazara. Bilo je desetak sati. Pa-

zar je bio ispunjen svijetom. Marko je uzdahnuto, kao što uzdahne lutajući putnik kad ugleda u pustinji malu naseljenu oazu. Sarenilo svih mogućih uniformi isticalo se u toj beživotnoj ljudskoj masi. Ljudi su trgovali, ne ljudi, koliko žene i dječaci. Čudno je bilo to trgovanje. Prazni banci, iza kojih su sjedile pogurene žene, služili su više kao neki simboli, nego kao stvarna mjesta trgovine. Kupoprodaja se odvijala tajanstvenim šptom, karakterističnim samo za crkvu, ali ne za pazar. Pazarem su vručivali malo dječaci sa vrećicama na ledima. Tajanstvenost njihovih lica i pokreta više je sličila junacima iz kriminalnih romana, nego stvarnosti. Kraj jednog ugla, koji je vodio u malu »slijepu« uličicu, jedan dječak od svojih 13 godina pogodao se sa njemačkim vojnikom. Nijemac je govorio, objašnjavajući pri tom nešto rukama. Dječak je klimao glavom u znak odobravanja. Malo zatim obojica su nestala u ulici. Malo daleko dvojica dječaka pokazivali su jednoj seljanki dvije velike muške košulje. Bile su to njemačke košulje, sa velikim džepovima na prsima. Marko je išao dalje, pred njegovim očima pružala se ista slika. Promatrao je njihova lica, divio se njihovoj mirnoći, koju čak ni sirena nije mogla poremetiti. Zvuk sirene, koja je najavljuvala avione, bio je za njih obična svakidašnjost, nešto što je isto tako nužno kao što je smrt, voda ili kruh.

Marko se je okrenuo, htio se vratiti istim putem, ali se predomislio. Malo prije, dok je prolazio Pazarom, opazio je za jednim malim bankom Ivinu majku. Ivo mu je bio prijatelj još iz djetinjstva. U kasnijim godinama su se razili, i to zbog žene. Imali su nesreću da su njihovi učuski bili gotovo jednaki; zaljubili su se u istu djevojku. Iz tog vrtloga ispojao je Marko. Ankica je ostala uz Ivu. Tako je prestalo prijateljstvo, koje je trajalo skoro 12 godina. Pred

„Izgradnja“ od oslobođenja do danas

Kao što i u ostalim krajevima naše zemlje radni kolektivi pridom Prvog maja broje svoje radne pobede i uspjehe u izgradnji socijalizma, tako i mi u Šibeniku možemo s ponosom gledati na uspjehe u radu, a to posebno može radni kolektiv građevnog poduzeća »Izgradnja«.

1945. godine je godina konačnog oslobođenja zemlje, ali i godina koja je pred narodne vlasti postavila teške probleme obnove u ratu porušene i popaljene zemlje.

Da bi se moglo pristupiti ogromnom poslu obnove Šibenskog okruga, osnovao je bivši Okružni NO u Šibeniku mjeseca listopada 1945. god. okružno građevno poduzeće »Šibenik«, koje je kasnije, uslijed toga što je postalo poduzećem oblasnog karaktera, izmijenilo svoje ime u građevno poduzeće »Izgradnja«.

Prvi i osnovni zadatak novoosnovanog građevnog poduzeća bilo je pristupanje važnom i teškom poslu obnove porušenog i uništenog Šibenskog okruga. Radni je kolektiv »Izgradnje« sa skromnim mogućnostima i bez velikih iskustava za nepuna dva i pol mjeseca u 1945. i za prvi 6 mjeseci u 1946. g. izvršio zamrašan posao pokrivanja i popravka 1500 popaljenih seoskih kuća, a zatim najneophodnije

popravke bolnica u Kninu i u niče u Šibeniku. Popravak katedrale sv. Jakova, gradevine koja stanovane u ratu teško stradale.

Nakon što je bilo zadovljeno i umjetničke sposobnosti, prednjoslovnijoj životnoj potrebi stavljaljio je značajan posao tehničko-umjetničke naravi. Za ove vjesne osposobila državnu cestu od Knina preko Prekršljana do Žrmanje, kao i cestu Šibenik — Split do granice splitskog kotara. Postignuti su i veliki uspjesi na osposobljavanju dijela turističke ceste Šibenik — Rogoznica, zatim ceste Šibenik — Skradin — Benkovac kao i ceste Knin — Kijevo — Vrlika.

Izvršavajući navedene radove i podmirujući najvitljive potrebe koje su se našle pred građevinarstvom neposredno nakon rata, radni je kolektiv stvarno formirao svoje poduzeće u poduzeće velikog kapaciteta, tako da je »Izgradnja« u to doba (1946.) postala jedno od većih građevinskih poduzeća u Hrvatskoj.

Druga polovica 1946. godine, kroz cijelu 1947. godinu predstavljaju razdoblje novih uspjeha u radu »Izgradnje«. Poduzeće je pokazalo sposobnim i dobro organiziranim, pa su mu povjereni važniji građevinski poslovi. U tom razdoblju »Izgradnja« vrši proširenje i dovršenje Tvornice grafitnih anoda u Šibeniku (Crnica) i dovršava sve objekte u Šibeniku, a bilo ih je 27 na broju. U Kninu dovršava bolnicu, gimnaziju i zgradu poljoprivredne škole, zgrada Kotarskog suda, pošta i t. d., a u Trogiru je poduzeće povjereni od strane brodogradilišta izgradnja stambenih zgrada, pa je poduzeće od 1948. do 1950. god. izgradilo u Trogiru 6 značajnih stambenih objekata.

Godina 1949. predstavlja na životnom putu »Izgradnje« godinu velikih uspjeha. Poduzeće se sproveo da postavi novu i aktivan program, i to da se pridonoši ostvarenju plana. Izgradnja obala »Vrulje« i »Sipad« predstavlja u radove na proširenju tvornice u Crnici najznačajnije radne uspjehe našeg poduzeća u 1948. godini. Uz ove radove izvršava i veći broj radova izvan Šibenika. U Kninu: gimnaziska zgrada, Poljoprivredna škola, zgrada Kotarskog suda, pošta i t. d., a u Trogiru je poduzeće povjereni od strane brodogradilišta izgradnja stambenih zgrada, pa je poduzeće od 1948. do 1950. god. izgradilo u Trogiru 6 značajnih stambenih objekata. U istoj godini započinje poduzeće izgradnju depozita za rudače u Šibeniku, kao i gradnje raznih vojnih objekata.

Godina 1949. predstavlja na životnom putu »Izgradnje« godinu velikih uspjeha. Poduzeće se osobito istaklo izgradnjom miljuna u Kninu i Strmići, skladišta žita, na vojnoj izgradnji u Kninu i Šibeniku, kao i na značajnim objektima Elektrozeljare u Šibeniku.

Za svoj rad i uspjehe u 1949. godini, građevno je poduzeće »Izgradnja« dobilo značajna priznanja.

(Nastavak na 6. strani)

godinu dana Ivo je otišao u partizane: On je ostaо, zašto? To Marko nije znao ni sam. Tih dana, kad su skoro, svi njegovi drugovi otišli od kuće, Marko je osjećao upravo strašan strah. Strah ga je pratio svuda; plašio se svega, a najviše smrti. Bio je u takovom stanju, da nije bio sposoban gotovo za ništa. Danima bi ga znala držati neka čudna besvrhovitost, sve bi mu izgledalo prazno i bez cilja, u isječivanju nečega što je isto tako paradoksalno kao što je paradoksalna i sama smrt. A zatim ponovo strah, i to strah od činjenica, koje su ljudima oko nje, pa i samom njemu bile logične.

Nije želio da se nađe u oči sa starom Janjom; znao je da bi taj susret za njega bio vrlo neugodan; zato je odlučio da izabere duži put za povratak kući. Ali što je to? Zašto ovaj svjet odjednom trči? Da nisu avioni? Marko pogleda, ne, avioni nisu! Nekoliko muškaraca potrči, pokraj njega. Sve se nekako uskomešalo, kao more pod nenadanim udarcima vjetra. Marko je počeo trčati, a da ni sam nije znao zašto. Bježao je zato što su bježali i ostali oko njega. Strah ga je hvatao, tijelo mu je podrhtavalo, a usne kao pijane ponavljale jedno te isto pitanje: Sto je? Sto je?

Racija, Nijemci — vikne mu jedna žena. Marku je bilo dosta. Strah je pobijedio. Trčao je kao izbezumijen. Kuda? Naprijed nije mogao. Put je bio zatvoren. Nijemci su svuda oko Pazara postavili svoje lude. Marko je klonuo.

D eset minuta kasnije Marko se nalazio u jednoj zadimljenoj prostoriji. Prostorija je bila ispunjena muškarcima svih godina. Lica dječaka — švercerica, koja su svojom mirnoćom pred svega pola sata izazivala Markovo divljenje, izgledala su sad kao voštane figure.

Tri Nijemca ušla su u sobu, jedan od njih bio je oficir. Njegov zapovjednički glas zvuo je u toj maloj prostoriji, kao glas smrti. Što će s njima? Razmišlja je Marko. Možda ih puste? — To sigurno ne će, zašto bi ih onda hvaljali? Koliko snage, koliko moći sadrži taj glas, koliko će se sudbina okrenuti, zahvaljujući tom zapovjedničkom tonu.

Nijemac je još uvijek govorio. Pokazivao je na djecu.

Jedan šibenski jubilej

Pedeseta godišnjica Tvornice leda

Pokako i oprezno, ne izlazeći iz kruga manjeg ili srednjeg obrta, odvija se kroz skoro čitavi XIX. vijek industrijska djelatnost u Sibeniku. Mlinovi i stupe na Krci; mlinovi za žitarice i buhač, radionice tjestenine, tangari, tjeskovci za ulje, destilerije, voštarnice, radionice narodnih odijela, lončarije i užarije u gradu — i to je sve. Istom nakon 1895. g., kad je sa Skradinskog Butka dovedena u grad električna energija, obrti se mehaničiraju, jačaju i mnoge se, neki (mlinovi) prešačuju u pravu industriju. Prehrambena industrijia dobiva moderne uređaje sa znatnim kapacitetom, niču tkaonice, brusionicu koralja, stamparije, i ni klačina se baš ne pali kao nekad, jer se u Crnici podigla krečana. Tada, 1903. g., došla je u grad i prva banka, a skoro u isto vrijeme veliki je kapital u Crnici izgradio prve objekte velike industrije u Dalmaciji uopće; tvornicu karbida i umjetnih gnojiva. Sibenska poduzetnost počela se baviti i takvima granama industrijske djelatnosti, nad kojima bi konzervativni očevi još na deset godina prije toga sažalno klimatali glavom (na pr. industrijskom proizvodnjom »skartoca«). Ali vremena su se promjenila, iškrsle su nove potrebe i svijet je krenuo živo naprijed. I tako je Sibenik započeo svoju pretvorbu u današnji naš veliki industrijski grad, a značajno je da su baš sinovi njegovih prvih seljačkih kuća (Supuci, Iljadice — Grbešići, Bogdanovići — Panjkote i dr., pored do seljaka iz okolice: Makale, Vlahova, Antića i dr.) osjetili neminočnost ove pretvorbe i postali njezinim pionirima.

Jedan od tih pionira bio je pučanin Paško Rora (umro je 1913.), koji je 1904. g. podigao u Sibeniku tvornicu mraza, soda vode i krahera (bezalkoholno piće, koje su Šibenčani zvali »păsareta«), a zatim 1911. g., sa Antonom Bogdanovićem, Prvu dalmatinsku tvornicu predava i tkala, koja je proizvodila štofe i pokrivače.

Rorina tvornica mraza koja danas slavi pedesetu godišnjicu svog osnutka i neprekidnog rada, podignuta je na mjestu gdje se i danas nalaze tvornička postrojenja, u Vruljama, na kraju Šibenske Drage, koja je tada i sve do njenog nasipanja pred Prvi svjetski rat doista bila dragom. Smještaj tvornice na tome mjestu bio je naročito zgodan radi izvora žive vode (»vrulja«) jedne ponornice koja, vjerojatno s Rupinom na današnjem Šubićevcu, izlazi kroz brojne izvore u Dragu. Ovaj nepresušni izvor tvornica je iskoristila u proizvodne svrhe (danas ga iskorišćuje samo za hlađenje).

Kompletну dojavu i instalaciju strojeva i opreme tvornice izvršila je tvrtka Schnabl i drugi iz Trsta. Prema preventivu od 26. siječnja 1904., trošak je iznosio 16.824.70 austrijskih kruna, od toga 1125 kruna za samu instalaciju.

Prvi montirani stroj proizvodio je u 24 sata 4500 kg leda u kalupima od 12.5 kg. U početku je proizvodnja bila nešto manja, jer je lokalno tržište nije moglo svu apsorbirati. Leda se otpremao i u druga mjesta, čak i u Kotor. Međutim, Rora je uspio »probiti led«, te je već 1915. g., nabavio drugi stroj, sa kapacitetom od 4000 kg leda u kalupima od 25 kg.

Sibenik je osjetio blagodati ove tvornice, jer nikakvog uredaja za hlađenje u gradu dotada nije bilo, ni javnog ni u privatnim kućama, pa su se mrazom iz Rorine tvornice desetima godinama ga iskoristili u proizvodne svrhe (danas ga iskorišćuje samo za hlađenje).

dina, pored mesara i ribara (za otpremu ribe), koristile šibenske i okolišne ugostiteljske radnje, kao i domaćinstva, naročito u ljetnoj sezoni.

Nakon Rorine smrti posao su preuzeли njezini nasljednici, koji su 1932.-1933. prodali 1/3 vlasništva Zagrebačkoj pivovari, koja je u Sibeniku ustanovila svoje posebno skladište. Nacionalizacijom privatnih privrednih poduzeća 1946. g., tvornica je postala narodno vlasništvo, te djeluje pod nazivom Tvornica leda i skladište piva kao državno poduzeće sa radničkom samoupravom.

Od osnutka pa do danas u unutrašnjem uređenju tvornice izvršene su razne izmjene. Ljimeni generator zamjenjen je betenskim, a kondenzator serpentinastog oblika izmjenjen je u vodoravni, skladišta leda pretvorena su u hladionice i dr. Tvornici je pridružen posebni pogon sa rashladnim uređajima (frizer) kod mjesne ribarnice, koji je do Oslobođenja bio posebno poduzeće. U ovom pogonu postoji i generator za proizvodnju leda, sa kapacitetom od 1500 kg u 24 sata.

Prijelazom tvornice u narodne ruke njezin se opseg i djelokrug povećao. Zalaganjem narodne vlasti namaknuta su sredstva te je izvršeno produljenje zgrade tvornice leda, 1949. g., sagrađena je nova zgrada za svrhe proširene djelatnosti, te su u ovu postavljene naprave za pretakanje piva iz buradi u boce i pasterizaciju piva, kao i za proizvodnju soda vode i raznih bezalkoholnih pića, koja su se počela proizvoditi i prodavati 1950. god.

Godišnji je kapacitet tvornice oko 2400 tona leda, ali se njezin posao odvija pretežno u ljetnim mjesecima, jer se led najviše traži u razdoblju svibanj — rujan, a njegova prodaja ovisi o kupcu, atmosferskim prilikama i ribolovu koji se obavlja kroz šest tkzv. mračkova (travanj — rujan).

Prodaja leda kretala se u godinama nakon Oslobođenja ovako:

1945.	80 tona
1946.	120 tona
1947.	150 tona
1948.	210 tona
1949.	330 tona
1950.	823 tone
1951.	640 tona
1952.	906 tona
1953.	890 tona

U svom posebnom pogonu poduzeće vrši i usluge hlađenja svih prehrambenih artikala.

Broj radnika zaposlenih u poduzeću nije, obzirom na karakter djelatnosti tvornice, jednak. Prosječno je zaposleno 12 radnika.

S jubilejem ovog značajnog privrednog poduzeća u naručju je vezi i jedan jubilej rada. Njegov sadašnji i dugogodišnji direktor Nikola Sarac ove iste godine slavi dvadeset i peto godišnjicu svog neprekidnog i požrtvovnog rada u ovoj Tvornici leda, kojoj samoj je posvetio dobro polovinu svog života i svoje djelatnosti organizatora i rukovodioca. Zadovoljstvom radnika drugi Sarac može u životu, napretku i uspjesima ovog starog šibenskog poduzeća s pravom i ponosom gledati i svoje vlastite.

D.

Privatni poslodavci i socijalno osiguranje

Mali dio prave stvarnosti

Naši građani svakodnevno prolaze pokraj raznih radilišta na kojima rade radnici zaposleni kod privatnih poslodavaca. Vide se u različito doba dana kako rade, bilo to do podne ili poslije podne. Nikome neće ni pasti na pamet da njihovi poslodavci na razne načine varaju socijalno osiguranje, a zakidaju radnike u njihovim pravima. Oni rade i zarađuju, dakako i odviše, a socijalnom osiguranju eto socijalistički sektor, pa neka od tamo izvlači svoj puni doprinos.

Tko može u njihov način poslovanja da se mijesha.

Ova priča započima jednog dana kada je nenadano izvršen pregled.

Što smo sve vidjeli, to ćemo dalje čuti. Zidarski obrtnik Mile Perišić izvodi nekoliko radova u gradu i kod njega je zaposleno oko dvadesetak radnika.

— Ja sam na primjer, zaradio u veljači Din 8.900 — kaže Stipe Jurićev, a socijalnom osiguranju je prijavljena zarada od Din 5.984.

Znači plaćen je po satu Din 45 a prijavljen je socijalnom osiguranju sa Din 32.

Radi prekovremeno, a taj rad nije prijavljen soc. osiguranju, nastavlja se pripovijest.

Dakle samo na 1 mjesecu za 1 radnika zakinuo je soc. osiguranje na doprinisu za preko 1.300 Din.

— Ja sam pak plaćen Din 45 po satu — kaže Krste Laca-manović.

Kako je poznato da taj radnik stalno radi već preko 5 godina kod ovog poslodavca i mjesечно je plaćen Din 9.000 (ako on iznosi da mu je marnica) a kako poslodavac plaća doprinos za najviše 8.000 a za veljaču Din 6.280, to je socijalno osiguranje oštećeno za

preko Din 9.000 mjesечно.

To je bio početak. Obišli smo i druga radilišta ovog poslodavca, i stara priča se nastavlja. Radnici su plaćeni po kolektivnom ugovoru i plaćeni bilo kako.

— Prijavljen sam sa Din 31 a u veljači sam zaradio Din 6.100 kaže Ante Mikulandra.

I na ovom radniku poslodavac vara socijalno osiguranje za mjesечно oko 700 Din, jer je plaćen po satu Din 38.

I tako redom.

Karakteristično je gledanje ovih radnika.

A brat poslodavca Petra Perišića na pitanje koliko je plaćen i koliko je zaradio, odgovara, da ne zna (moglo bi smetati bratu), a kad ga se pita koliko prima dječeg dohotka, odmah je odgovorio.

— Doprinos iznosi mjesечно Din 4.277, na ime dječeg dohotka primam Din 10.000. Tu nema komentara.

Na svršetku posjeta poveo se i razgovor o poslodavčevoj evidenciji uposlenih radnika.

Kopajući prstima po raznim spisima u svojoj kancelariji, kao da traži ono što komisija želi, zapita:

— Sto komisija hoće.

A kad mu se razjasnilo:

— Ja ne vodim to.

Kako se može sačiniti obračun zarada i isplati li ljude?

— Ja to sve pamtim.

A kako je ovo bilo svakako teško uvjeriti prisutne, na po glasa dodaje.

— Pa znate ja sam dobar sa radnicima pa su i oni sa mnom dobri i tako ide posao.

I kod drugih gradevinskih poslodavaca ništa nije bolje.

Ante Gojanović, radnik kod poslodavca Drage Belamarica, kaže: »Ja sam zaradio Din 7.800, a prijavljen sam soc. o. osiguranju na Din 3.655.«

Dane Rak plaćen je Din 32 a

prijavljen Din 30, i t. d.

Ante Protega, radnik kod Sime Skoće, zaradio je u veljači Din 4.000—5.000, a prijavljen je sa 3.074.

Frane Rak, plaćen je Din 30 a prijavljen na 29 Din.

Ante Dodig primio je u veljači Din 6.800 a prijavljen je sa Din 4.294.

Sime Maleš, radnik kod Ante Dunkića, radi od 1. X. 1952. g. sa vrlo malim prekidima, dok je kod socijalnog osiguranja: od 7. XII. 52. — 24. XII. 52.; od 2. I. 53.—8. VI. 53.; od 1. VIII. 53.—13. IX. 53.; od 1. X. 53.—I. I. 54. g. U veljači je zaradio Din 2.500 a u Zavodu ga uopće nema.

To je jedan samo mali dio prave stvarnosti. A kad bi se moglo ući i u druge pojedinstvenosti, što bi se onda otkrilo? Svaka

ko ima još oblika zakidanja prema društvenim obavezama. Dok poduzeća kod socijalističkog sektora ne mogu ni preognititi gotovinu sa Narodne banke za isplatu svojih radnika prije nego uplate propisani doprinos za socijalno osiguranje, dotle mnogi nesavjesni poslodavci pronalaze razne načine, zahvaljujući nebudnosti organa i građana.

Ovim malim prikazom se želi upozoriti javnost da pruži pomoć nadležnim organima u otkrivanju ovakvih postupaka privatnih poslodavaca, pa se pozivaju da se okane takove rabe, jer društvo to ne može trijeti.

To nije završetak priče, jer putevi zloupotrebe su bezbrojni. Oni, kojima to konvenira, radije idu strampoticama, bužicima, ali prije ili kasnije, upadaju u čor-sokak.

Samo ovaj kratak isječak svakdanje prakse pojedinaca mnogo otkriva i objašnjava.

R. I.

Selo Zaton danas

Danas živeći u svojoj novoj domovini, Zatonjani imaju i svoje nove brige, nove probleme. Istina, više nije u pitanju borba za koru suhog kruha, jer ga svatko ima. Nije u pitanju danas ni glad za zemljom, jer višak radne snage odlazi u industriju. Ali, prvenstveno pitanje sela jeste pitanje podizanja nove školske zgrade. Školska obuka vrši se u zgradama privatnika, koja je, svojevremeno bila izgrađena za uljarnu i, prema tome, jako nepodesna za školu. Još i danas se, u prizemlju te zgrade nalaze strojevi za proizvodnju ulja, koji se svake godine, za vrijeme borbe maslinice, stavljaju u pogon. Tako se pod bukom strojeva vrši obuka, za čitavo vrijeme trajanja uljarske sezone. Zaista jedinstven slučaj!

Istina, prilikom svoje prošlogodišnje posjetе Zatonu drugi Tito se zainteresirao i za izgradnju nove školske zgrade, pa je povodom toga upitao i za eventualne troškove za njeno podizanje. Prisutni su seljaci rekli da se radi o svot od 10—12 milijuna dinara, na što je drugi Tito odgovorio da nije problem dati tako malu svotu.

No izgleda da sada na kotaru nešto zapinje. Zatonjani su ponudili pola milijuna dinara za načrt i besplatnu radnu snagu do kraja. Ali kako je prošla godina dana da na tu punudu nisu dobili odgovora, oni se sada s pravom pitaju: kad će nadležni uvidjeti opravdanost ovih molbi i što prije požuriti sa gradnjom škole, koja je neophodna ovom selu.

Drugi važan problem sela jeste pitanje prijevoza radnika za toku, i po svoj prilici bit će još više preciznosti. Oni se nalaze u zemlji tako i vanje (Madrid, Rim, Napulj i t. d.). Radovi na učvršćenju kupole zahtijevaju mnogo napora, a to je nešto što prije požuriti sa gradnjom škole, koja je neophodna ovom selu.

Radnici sela je da se ne bi trebalo zavaravati iluzijom da će

Možda ovo pitanje, na prvi pogled izgleda nevažno. Ali poznavajući dobro teške stambene prilike grada i nemogućnost nastavljanja ovdje, stoga baš nije nevažno spomenuti da ovi radnici muče muku: kako doći na posao i kako se po svršenom poslu povratiti kući. Neka poduzeća, gdje ovi radnici rade, traže od radnika i do tri hiljade dinara mješeno za prijevoz. Da li radnici danas dolaze na posao i vraćaju se kućama? Vrlo jednostavno... Neki se, ujutro rano i navečer kasno prebacuju čamcima preko Triske. Naravno, do Triske treba pješa

U tvornici aluminija u Lozovcu radnički savjet uočava glavne probleme

Tvornica u Lozovcu po svom kapacitetu ne daje ogromnu rukovodioći u direkciji pa i neki količinu proizvoda, ali po količini tih proizvoda predstavlja posebnu vrijednost za našu privredu i vojnu industriju.

Posebno je vrijedno istaknuti da je tvornica zaključno sa 1952. godinom radila planskim gubitkom što znači da je bila saveznim budžetom dotirana za razliku gubitka predviđenog godišnjim društvenim planom. Godina 1953. je početak samostalnog rada bez planskog gubitka, na bazi ekonomiske računice.

Radnički savjet sa čitavim kolektivom na kraju prošle i na početku ove godine temeljito je prodiskutirao o sadašnjem stanju pogona. Došlo se do konstatacije, da Lozovac nije obnovljen i kompletiran. Znači prošlo je 8 godina otkako je puštena u pogon, a nije obnovljeno ono što je u ratu srušeno ili odnijeto. A rat je inače prekinuo dovršenje i potpuno kompletiranje tvornice. Za takovo stanje treba zahvaliti nepravilnoj ideji pojedinačnoj rezultat su posebne brige

Zdravstveno prosjećivanje ženske omladine

Velika smotra u Vodicama

U nedjelju 25. o. m. održana je u Vodicama smotra polaznica tečaja zdravstvenog prosvjećivanja. Prije smotre ispitna komisija, sastavljena od liječnika dra. Davora Milata, dra. Borisa Marića i dra. Vjeka Smolčića, te Ljube Grubišić i nastavnika Josipa Mihića, kontrolirala je stečeno znanje omladinkama koje je bilo zaista solidno. Tom prilikom podijeljene su im svjedodžbe.

Smotri su prisustvovalo i omladinkama iz Zatona i Tribunj, te ih je zajedno s ovima iz Vodica bilo preko stotinu. Smotra, kojoj je također prisustvovao pomladak Crvenog križa iz Vodica, imala je veliki propagandni karakter. Na Poljani je izvedena javna vježba i tom prilikom omladinkama su pokazale roditeljima i mnoštu naroda što su naučile na tom zdravstvenom tečaju. Omladinkama su s najvećom disciplinom, ozbiljnošću i brzinom pružale prvo pomoć »ranjenicima«. Mještani su bili više nego iznenadeni promatrajući kako njihove omladinku u praksi primjenjuju stečeno znanje. Međutim, to je samo jedan dio onoga što su one naučile. Vježbi su pridružilo i dobrovoljno vatrogasno društvo iz Vodica te jedan vod vatrogasca iz Šibenika koji su vršili »spasavanje« ljudi iz zgrade NO-a općine.

Nakon vježbe uslijedila je velika povorka koju je predvodila mjesna glazba. Zatim je na Poljani održan miting. U ime SSRN — drug Rude Lasa je u svom govoru istakao priredjena zakuska. M.

NATJEĆAJ NARODNOM ODBORU KOTARA ŠIBENIK

potreban je

GRADEVINSKI INŽENJER ILI TEHNIČAR SA DUŽOM PRAKSOM
EKONOMIST
KOMERCIJALIST SA DUŽOM PRAKSOM
SLUŽBENIK SA SVRŠENOM SREDNjom ŠKOLOM I POZNAVANJEM KNJIGOVODSTVA

Pored redovnih prinadžnosti osigurana je i dopunska plaća, a prema rasporedu radnog mesta eventualno i položajni dodatak.

Molbe sa biografskim podacima slati na tajništvo NO-a kotara Šibenik.

KOTARSKI KOMITET SK ŠIBENIK

čestita

članovima Saveza komunista i radnom narodu kotara i grada

1. MAJA
međunarodni praznik rada

čestita

I. Ribar u Šibeniku

radničkog savjeta i kolektiva kao cjeline. Kad bi redali sve godine od oslobođenja na ovom, po onom što se radio i proizvodilo dobili bi sliku neravnomjernog razvijatka, uspona i pada, ali što nije zavisilo samo od zalaganja kolektiva već od nedostatka električne energije, što je uzrok da se proizvodni godišnji plan u prošle godine nije izvršio u cijelosti.

Radnički savjet na svojoj sjednici od 28. travnja o. g. temeljito je raspravio o svim tim pitanjima. Boljom organizacijom rada, koja je preporučena svim tehničkim rukovodiocima, postić će se bolji efekt i ušeda materijala pri radu. Zaključilo se koje radeve treba izvesti u toku ove godine sa vlastitim sredstvima. Riječ je uglavnom o sanitarnim uredajima, magazinu, uređenju kruga i korištenju otpadaka. Potrebno je naglasiti da je prema prijedlogu upravnog odbora poslan prijedlog materijala o kojima je trebalo raspraviti na toj sjednici radničkog savjeta. Time je pružena mogućnost, da se članovi radničkog savjeta temeljito pripreme za sjednicu, a i prethodno prodiskutiraju sa radnicima u svojim odjeljenjima. Takva praksa ustalit će se kao metod rada.

Svestrana brig i zalaganje radničkog savjeta na glavnim problemima treba da bude brig i zalaganje i svih radnika, koji nesobično rade na ostvarivanju zadataka.

Tim putem radnička klasa socijalističke Jugoslavije uživa i razvija svoja prava koja je izvojevala u borbi za socijalizam, pod rukovodstvom Saveza komunista i druge Tita.

— sb —

Čestitka „Šibenskog lista“

Svim našim čitaocima, pretplatnicima i suradnicima čestitamo 1. maja — međunarodni praznik radničke klase i radnih ljudi.

UREDNIŠTVO

Zaton danas

(Nastavak sa 5. strane)

ladina malo vremena posvećuje čitanju. Karta se, što je posljedica pomanjkanja rukovodećih kadrova. Čitaonica dugo vremena nije imala vlastitih prostorija, što je dovelo do rasparčavanja mladih snaga. Polovične mjere, poduzimane s vremenom na vrijeme, nisu postigle odgovarajuće svrhu. A čini se da ni zadržana rukovodstva ne stavljuju odredene sume u kulturno-prosvjetni fond. Sve je to dovelo do toga da Zaton nije više ogledni kulturni centar, kao što je to bio pred početak i za vrijeme Drugog svjetskog rata (za neka sela Ravnih kotara).

Dobro je učinila općina Šibenik-vanjski što je odredila godišnje tri pazarna dana. Ali postavlja se pitanje: gdje će se ti pazari održavati. Stari pazar, pod murvama, nikako ne dolazi u obzir, jer postoji opasnost od zaraze. Nove terene treba urediti (Mršina draga), a to iziskuje vremena. Zato bi, već sada, trebalo prići tom zadatku, da se, jednom, i to pitanje skinje sa dnevognog reda.

P. Bilušić

Škola učenika u privredi i naša stvarnost

Moralno i stručno odgojiti radničku omladinu

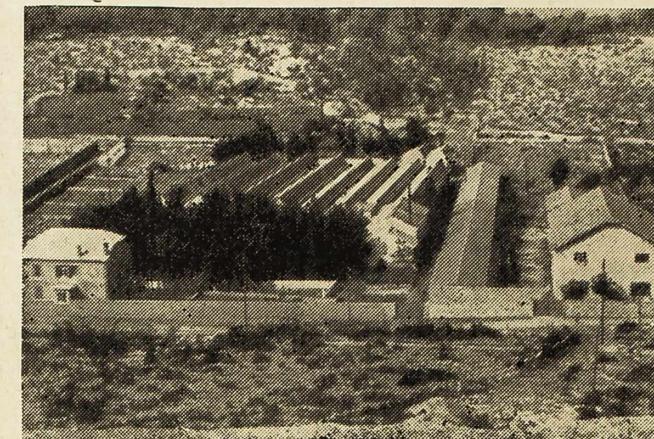
Narodni zastupnik Savezne narodne skupštine drug Ivan Ribar stigao je 25. travnja u naš grad. On je sudjelovao u radu kotarske i gradske skupštine na kojima se raspravljalo o društvenom planu i budžetu za 1954. godinu. Osim toga, prisustvovao je sjednici Narodnog odbora općine Rogoznica te je uzeo učešća u razmatranju budžeta.

Narodni zastupnik drug Ribar posjetio je Vodice, Tribunj i Skradin, gdje je vodio razgovore sa svojim biračima. Nakon obavljenog posla, on danas odlaže iz naše sredine i vraća se u Zagreb.

Naša savremena škola mora se danas u svom obrazovnom i privrednom radu nužno osloniti na potrebe naše zajednice, mora biti u naužuži vezi s našom životnom stvarnošću. O tom osnovnom zadatku naše škole danas se mnogo govori i piše.

Škola odgaja mlađe generacije, da budu sposobne i spremne, da znanje stečeno u školi prenesu i korisno primjene u životu. Zajednica s punim pravom očekuje da će mlađe snage u potpunosti izvršiti svoj zadatak i da će biti, svjesni graditelji socijalizma.

U našim poduzećima u Šibeniku radi velik broj omladinaca,

Sibenik — Tvornica tekstila i uzarije »Jadranka«

„IZGRADNJA“ od oslobođenja do danas

(Nastavak sa 4. strane)

znanja stručnih faktora u gradevinarstvu u Hrvatskoj. Rad našeg poduzeća ocijenjen je i od strane narodnih vlasti, pa je u vezi s tim priznanjem naše poduzeće dobito od predsjednika NRH dra. V. Bakarića prelaznu zastavu i novčani dar.

Od 1950. godine do danas »Izgradnja« nužno je povezan s problemom jačanja mehanizacije u poduzeću. To pojačanje mora neophodno nastupiti, jer je najveći dio strojeva već zastario, a ovakovo poduzeće kao što je »Izgradnja« može sa svojim radnim sposobnostima uz modernu mehanizaciju biti od neocjenjive koristi ne samo za privredu našeg kraja nego i za opću narodnu privredu. Da bi se to u punoj mjeri postiglo, potrebno je problem mehanizacije postaviti na prvo mjesto.

Uzdizanje naših stručnih kadrova unutar samog poduzeća treba svakako pojačati, jer se iz dosadašnje prakse i rada poduzeća vidjelo, da mlađi kadrovi još ne uspijevaju potpuno zameniti starije stručnjake.

Stručno uzdizanje građevinskih kadrova, prirastom domaćeg visoko-stručnog kadra i povećanjem mehanizacije, gradevno će poduzeće »Izgradnja« još više pridonijeti podizanju Sjeverne Dalmacije, te privrednom napretku čitavog ovog kraja, a potrebno je na društveni plan i budžet.

S ovim mislima i željama za pravac i uspjeh »Izgradnje« čestitamo svim radnim kolektivima praznik međunarodnog proletarijata!

Ing. Jakov Despot

Otac pokušao ubiti sina

Već duže vrijeme postoji mržnja između Mate Bumbaka i njegova sina Mate. Do nepodnošljivih odnosa među njima došlo je zbog djebe zemlje. Takvi odnosi imali su svoj epilog u nedjelju 25. o. m., kada je u Jadrtovcu ponovo došlo do svade među njima koja je završila udarcem čekića ili kamena. Naime, Mate je dobio tešku ozljedu po glavi i u onesvještenom stanju upućen je u Šibensku bolnicu na liječenje. Njegovo stanje je van opasnosti za život. O ovom slučaju vodi se izviđaj.

Ozlijedio ženu i pobegao

27. o. m. održani su u izbornim jedinicama na području grada zborovi birača. Odbornici su tom prilikom upoznati svoje birače s prijedlogom društvenog plana za 1954. godinu. Također se raspravljalo o budžetu Narodnog odbora gradske općine za ovu godinu.

U svim izbornim jedinicama birači su s velikim interesom pratili izlaganje svojih odbornika, da bi zatim u diskusiji iznesli svoje sugestije i primjedbe na društveni plan i budžet. Narodni odbor gradske općine za ovu godinu.

U svim izbornim jedinicama birači su s velikim interesom pratili izlaganje svojih odbornika, da bi zatim u diskusiji iznesli svoje sugestije i primjedbe na društveni plan i budžet. Narodni odbor gradske općine razmotrit će zaključke, koje su do mijeli zborovi birača, a na idućim zborovima oni će biti upoznati s onim što je NO gradske općine poduzeo odnosno učinio u vezi njihovih prijedloga.

Radnom narodu kotara Šibenika

čestita

VELIK PRAZNIK 1. MAJA

Kotarski odbor SSRNH — Šibenik

Povodom produkcije Muzičke škole

Skoro će se navršiti 10 godina od osnivanja Muzičke škole u našem gradu. Da bi ona izvršavala svoj zadatak, kako u pogledu davanja muzičkog obrazovanja što širim slojevima, tako i stvaranja nama toliko potrebnih stručnih muzičkih kadrova, u početku su u njenom sklopu bile i naša srednja škola. Kasnije, posluju postojali uslovi za normalan rad srednje škole, tj. dovoljan broj daka, kvalitetni nastavnici, školar, potrebna materijalna sredstva i t. d., srednja škola je ukinuta i ostala je samo niža, kojoj je ostao prvenstveni zadatak muzički odgoj širokih slojeva. Gledajući na rad škole kroz ovaj njezin zadatok, ne ćemo sumnjati u opravdanost i potrebu njezina postojanja. Školu doduše ne svršava veliki broj onih koji se u nju upisu, ali sva-ko ono dijete koje se školuje, pa možda samo 2 ili 3 godine (niža škola ima 6 razreda), kroz nju produkciju? Prvo, što nam

Ovakvi široki rezultati njezinog djelovanja naravno ne mogu se vidjeti na produkcijama, koje škola održava krajem svake školske godine. One mogu samo da nam pokažu jednogodišnji napredak više ili manje talentiranih i marljivih učenika, stepen solidnosti metodskih postupaka nastavnika i nastojanje da se stvari kod javnosti što jači interes i razumijevanje za njezin rad, a preko toga da se postigne i što masovniji upis daka.

Promatrajući iz ovog aspekta, pa možda samo 2 ili 3 godine (niža škola ima 6 razreda), kroz nju produkciju?

Koncert Nade Puttar-Gold

U petak 30. ov. mj. održat će se u Narodnom kazalištu Veče pjesama i opernih arija uz sudjelovanje Nade Puttar-Gold, alta, srednje Zagrebačke opere.

Nada Puttar-Gold je svojim izvanrednim glasovnim kvalitetama i vrlo razvijenom pjevačkom kulturom posljednjih godina postala vrlo popularna. Njezin uspon je bio vrlo brz i ona priпадa najvišoj klasi među našim pjevačima. Njezin koncert u Šibeniku slijedi poslije vrlo uspješnih koncerata u Zagrebu, Rijeci i Splitu turneje po Makedoniji, Srbiji i Vojvodini. Ona je poz-

Obavijest

Obavještavamo komitente da ćemo ubuduće za sve isplate po toku 9 za službena putovanja izdavati u gotovu 20–30%, a za ostatak od 70–80% u bariranim putničkim čekovima.

Putničke čekove su dužni primati umjesto gotovine sva ugostiteljska, transportna, saobraćajna i komunalna poduzeća za izvršene usluge ili nabavke voznih karata, kao i trg. poduzeća za kupovinu robe. Primljene čekove ova poduzeća ne mogu upotrebiti za daljnja plaćanja, već ih moraju predati Narodnoj banci kod koje podržavaju račun na obračun i odobrenje.

Putnički čekovi vrijede tri mjeseca od dana kada ih remitter potpiše i stavi datum izdavanja. Inače vrijede 12 mjeseci od dana kupovine kod banke. Poslije toga roka svi neiskorišteni čekovi trebaju se predati banci na obračun i odobrenje.

Putnički čekovi glase na unaprijed utvrđene iznose i to: Din 50, 100, 500 i 1000, a povezani su u knjižice na ukupno Din 3.000 i 6.000. Nabavljuju se kod svake filijale Narodne banke uz podnošenje protuvrijednosti s obr. 110 i 127 na teret poduzeća-ustanove a u korist rač. 531–651 — Izdani putnički i bančni čekovi. Putničke čekove mogu nabavljati i privatna lica na taj način da s obr. 127 uplate protuvrijednost u korist rač. 651.

Nabavke treba vršiti u okruglim iznosima od Din 3.000 ili 6.000. Na čekovima je trasat i trasant Narodna banka, a remitter korisnik čeka.

Putničke čekove mogu poduzeća-ustanove nabavljati »in bianco«. Tako ih u svaku dobu imaju kod sebe i u slučajevima hitnih putovanja mogu ih lako predavati svojim službenicima. Knjižice se moraju izdavati samo kompletne.

NARODNA BANKA FNRJ
Filijala 531 - Šibenik

Opća bolnica u Šibeniku

OBAVIJEŠTAVA

da bolesnike prima u bolnicu na liječenje s a m o na temelju uputnice vanbolničkih zdravstvenih ustanova (Doma narodnog zdravlja, ambulanta zdravstvenih stanica).

Samo u hitnim slučajevima bolesnici se mogu primiti bez uputnice.

Bolesnici koji sami snose troškove liječenja dužni su kod primanja u bolnicu uplatiti predujam u visini 10-dnevne opške.

Brijačko - frizerska zadruga Šibenik

č e s t i t a

s v i m s v o j i m mušterijama i r a d n i m
ljudima grada Šibenika

1. MAJA

GRADSKI KOMITET SK ŠIBENIK

č e s t i t a

članovima Saveza komunista i radnom narodu grada i kotara

1. M A J A
medunarodni praznik rada

Radnom narodu grada Šibenika

č e s t i t a

VELIKI PRAZNIK 1. MAJA

Gradski odbor SSRNH — Šibenik

gradske vesti

Kako se prije 40 godina u Šibeniku slavio 1. maja

Naš Prvi maj

Ugodna spomena na taj dan je moglo upasti u oči gledajući sam program produkcije jest, da su na njoj ovog puta nastupili uglavnom daci posljednjih razreda škole, kao i polaznici tečaja srednje škole. Ovo nam daje naslutiti da u školi ipak postoji izvjestan broj učenika, koji

dnevnom radu, o naknadnom dajeće će ostati zabilježena u našma. Proslava 1. maja uvjerila nas je o dvjema stvarima: da radničke organizacije moraju kroz kratko vrijeme okupiti

prava ne dobiti — prava da se uzimaju — osvajaju.

O tome nas je osvijedočio najbolje incident s barjakom, na koji se ne ćemo puno zaustavljati, jer nit imamo novaca da bi mogli činiti drugo izdanje nit bi to koristilo, ali često ipak moramo napomenuti da g. poglavar, naime, zna čuvati zakon samo u slučajevima kad on ograničuje izlive slobodština, a sasvim da zaboravlja čuvati ga u kome i-ma propisa o maksimalnom

dvije godine radu, o načinu da

počinka za pekare, o zakonu

za malodobne radnike, o čistoći

u radionicama i o mnogo drugim

stvarima.

Sama naša manifestacija obavila se je na ovaj način:

U 10 sati izjutra drug Baljkas (kasnije frakcionaš op. ur.) otvorio je skupštinu, ističući svoju radost što se ove godine vidi progres na našem pokretu; pozdravlja skupštinu i podijeljuje riječ glavnom referentu drugu Petjanu, tajniku zidarske organizacije na Primorju. Drug referent vrlo popularno objavlja svoju temu o značaju 1. maja i o socijalnoj zaštiti radništva, a kad je počeo govoriti o mili-

Uređenje Šubićevca

Društvo »Šubićevac« otvara 1. svibnja o. g. buffet na tvrdavni Šubićevac. Time se posjetiocima Šubićevca pruža mogućnost još ugodnije šetnje, jer će se u buffetu moći odmoriti i osjećiti, uživajući u pogledu na grad, more i čitav arhipelag pred Šibenikom.

Tvrđava sv. Ivana također će u buduće nedjeljom biti otvorena, i gradanjanu dozvoljen pristup na istu.

Inicijativom društva »Šubićevac«, a uz pomoć NO-a gradske općine, postavit će se u velikoj jami na putu za Vidilicu spomen-ploča pok. Ivi Jadronji, dugogodišnjem aktivnom članu ovog društva, koji je mnogo uradio na uređenju Šubićevca. Otkrivanje ploče bit će izvršeno 1. svibnja o. g. u 9 sati ujutro.

Povorka se na to zaputila iz Radničkog saveza na Široku ulici, pa preko obale na Poljanu, dok nije opet stigla pred Savez, odakle je bila umoljena da se razide.

Popodne, pak, bila je vrlo ugodna zabava van grada.

(»Crveni barjak« — Šibenski pomjesecnik od 1. maja 1912. g.)

I »Naprednjak« tjednik koji je izlazio u Šibeniku također je u

20-godišnja djevojka izvršila samoubojstvo

Kao i svakog poslijepodneva tako je i u utorak 27. o. mj. na konzervatoriju posla u Domu narodnog zdravlja došla kući u Težačkoj ulici 33 20-godišnja djevojka Danica Mlinar Dušanov, medicinska sestra.

Prema pričanju njenih roditelja Danica je već od nedjelje bila jako neraspoložena. Svoju potištenost nije nikome htjela iskazati, pa čak ni roditeljima. Toga dana ona je legla u krevet, prethodno uvezvši šest grama luminala (60 komada tableteta), pritom zaspavši dubokim snom.

— b —

EKSURZIJA DAKA IZ ZA-GREBA

Prošlog tjedna boravila je u našem gradu grupa od 20 učenika Tehničke škole iz Zagreba. Učenici su pod vodstvom jednog nastavnika razgledali Gradske muzej i kulturno-umjetničke znamenitosti Šibenika.

JAVNA ZAHVALA

Zahvaljujemo od srca svima onima koji su nam usmeno ili pismenim putem izrazili svoje saučeće povodom smrti naše dobre majke Zjačić Ivanke ud. pok. Franje.

Isto tako zahvaljujemo svima onima, koji su nezaboravnu nam pokojnicu ispratili do vječnog počivališta.

Obitelji Zjačić Vicko i Jakov pok. Franje i Zlatoper Mira rođ. Zjačić

SIBENSKI LIST

organ Socijalističkog saveza radnog naroda za grad i kotar Šibenik

Uredništvo, štamparsko poduzeće »Stampa«

Glavni odgovorni urednik

NIKOLA BEGO

Tekući račun: Narodna banksa Šibenik broj 531-T-292

Rukopisi se ne vraćaju.

Pretplata za tri mjeseca Din. 84.—, za pola godine Din. 168.—, za godinu Din. 336.—.

Sibenik kroz tjedan

Narodno kazalište

PETAK, 30. IV. — Gostovanje alta Nade Puttar-Gold, člana Zagrebačke opere.

NEDJELJA, 2. V. — Gradanska tragedija od Schillera — SPLETKA I LJUBAV.

UTORAK, 4. V. — SPLETKA I LJUBAV — za učenike srednjih škola.

KINEMATOGRAFI

TESLA: premjera američkog filma u bojama — AMERIKA-NAC U PARIZU — Dodatak: Filmske novosti br. 14. (30. IV. do 6. V.)

SLOBODA: premjera talijanskog filma — ZA DVA NOVICA NADE — (30. IV. do 3. V.)

Premjera američkog filma — KAPETAN KIDD — (4.—9. V.).

Dežurna ljekarna

Službu vrši II. narodna ljekarna — ulica Bratstva i Jedinstva (od subote 1. svibnja).

IZ MATIČNOG UREDA

RODENI

Ojdana, kći Rade i Marije Gruricin; Ivan, sin Josipa i Marije Grubisic; Božidar, sin Martina i Josipe Bolanca; Stipe, sin Ivana i Stane Papak; Siniša, sin Agneze Cvrle; Živka, kći Jerka i Milene Maleš; Jolanda, kći Dragutina i Jerke Radovčić; Zdravko, sin Stipe i Desanke Juric; Lovorka, kći Josipa i Ivan-Laure Bujas; Vedrama, kći Jove i Hedi Munizaba; Zlatko, sin Rede i Marije Ibrahimovic i Ljiljana, kći Milivoja i Nade Potkonjak.

VJENČANI

Skorić Joso, grad. poslovoda — Mičić Kristina, domaćica; Junaković Jerko, motorista — Bukanica Nevenka, ml. knjigovoda; Jurković Ante, limar — Matijević Marija, domaćica; Sučević Simo, motorista — Gulin Janja, domaćica; Antolos Niko, radnik — Gregor Bosiljka, domaćica; Trlaja Luka, radnik — Sekulić Roksanda, radnica; Janković Borislav-Ante, bravari — Postulović Marija, tekst. radnica; Krstić Svetislav, p. poručnik JRM — Sare Zdravka, ml. knjigovoda; Zrinski Zdenko, službenik — Juras Darija, domaćica; Olbrich Miroslav, mehaničar — Soldo Zlatka, domaćica; Begović Sead, mehaničar — Kovač Marija, domaćica; Panjkota — Bogdanović Dragomir, kapetan JNA — Bukić Vinka, domaćica i Labudović Vladimir, poručnik JRM — Sekulić Dragojla, domaćica.

UMRLI

Zonja Pera rođ. Bumba, stara 70 god.; Pač Perko rođ. Lokas, stara 62 god.; Alviž Mihajlo Jarkova, star 1 mjesec i Gulam Manda rođ. Čudina, stara 35 god.

